

Föräldrarnas tankar och upplevelser om växelvist boende bland barn under sju års ålder

Henrietta French-Buddas

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Det sociala området
Identifikationsnummer:	7303
Författare:	Henrietta French-Buddas
Arbetets namn:	Föräldrarnas tankar och upplevelser om barns växelvisa boende bland barn under sju års ålder
Handledare (Arcada):	Ingmar Sigfrids
Uppdragsgivare:	Barnavårdsföreningen i Finland r.f.
<p>Sammandrag:</p> <p>Syftet med denna studie är att ta reda på hur föräldrarna till barn som börjat med det växelvisa boendet då barnen varit under sju år gamla tänker om och upplever det växelvisa boendet. Inom bakgrunden och den teoretiska referensramen behandlas fakta om växelvist boende, lagstiftning, separation och dagvård, anknytning, barnets bästa och fostringsgemenskap. Tyngdpunkten i den tidigare forskningen ligger på föräldrarnas upplevelser av det växelvisa boendet. Studien genomfördes som en kvalitativ intervjustudie och i studien deltog fem föräldrar vars barn börjat med det växelvisa boendet under skolåldern. Vid analys av materialet användes innehållsanalys. Resultaten är indelade i fyra övergripande teman: Det växelvisa boendet utgår från föräldrarnas behov, det växelvisa boendets olika delområden, det växelvisa boendets upplevda för- och nackdelar och varierande stöd från småbarnspedagogiken. I det växelvisa boendet olika delområdet framkom det fyra olika underkategorier: Förflyttningarna, barnets anpassning, samarbete och kommunikation och barnets ekonomi. Resultaten visar att det växelvisa boendet utgår ofta från föräldrarnas behov och vecka-vecka var det vanligaste sättet för hur man hade delat upp det växelvisa boendet. Bytet mellan föräldrarnas hem skedde för de flesta på veckosluten och de flesta hade en viss dag då bytet skedde. Nästan alla barn hade reagerat på det växelvisa boendet medan de yngsta barnen hade anpassat sig snabbast. Samarbetet och kommunikationen fungerade inte alltid så bra dock kunde de flesta diskutera om barnets ekonomi. Fördelar med det växelvisa boendet var föräldrarnas möjlighet till egen tid, möjlighet att koncentrera sig på barnen under föräldrarnas vecka samt barnets möjlighet att se båda föräldrarna. Nackdelar var föräldrarnas saknad till barnen samt att det växelvisa boendet kan kännas för barnen hoppigt, stressigt och jättejobbigt. Från småbarnspedagogiken hade föräldrarna fått varierande stöd gällande det växelvisa boendet.</p>	
Nyckelord:	Växelvist boende, föräldrar, barn, småbarnspedagogik, Barnavårdsföreningen i Finland
Sidantal:	73
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	2.3.2020

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Social services
Identification number:	7303
Author:	Henrietta French-Buddas
Title:	Parents thoughts and experience on joint physical custody with children under the age of 7
Supervisor (Arcada):	Ingmar Sigfrids
Commissioned by:	Barnavårdsföreningen i Finland r.f.
<p>Abstract:</p> <p>The aim of this study is to illustrate the parent's thoughts and experience on joint physical custody with children under the age of seven. The background and the theoretical framework for this study content themes as joint physical custody, legislation, separation and day care, attachment, the interest of the child and educational partnership. The focus on resent research is on the parent's experience of joint physical custody. This study was qualitative and is based on five interviews with parents that have had joint physical custody over their children since they were under the age of seven. The analyzing method used in this study is content analysis. The results are divided into four different themes: Joint physical custody emanate from the parent's needs, different parts of joint physical custody, the benefits and disadvantages with joint physical custody and varying support from early childhood education. The theme different parts of joint physical custody was further divided into four subcategories: The shift, the children's adjustment, collaboration and communication and the finance of the child. The results show that joint physical custody emanate from the parents needs and the children mostly live one week at a time with the other parent. The shift between the parents mostly took part during the weekend and most of the family's had a certain day when the shift happened. Nearly all the children had reacted to the living arrangements and the youngest children were the ones who adapted the quickest. The collaboration and the communication between the parents did not work that well yet the parents were able to discuss the finance of the child. The benefits of the joint physical custody was considered to be the free time the parents got, the possibility to concentrate on the child during the parents week and the child's possibility to spend time with both parents. The disadvantages with joint physical custody was considered to be missing the child during the other parent's week and that joint physical custody can be stressful and very tough for the child. The parents had experienced varying support from early childhood education regarding the joint physical custody.</p>	
Keywords:	Physical joint custody, parent, children, early childhood education, Barnavårdsföreningen i Finland
Number of pages:	73
Language:	Swedish
Date of acceptance:	2.3.2020

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Sosionomi
Tunnistenumero:	7303
Tekijä:	Henrietta French-Buddas
Työn nimi:	Vanhempien ajatukset ja kokemukset alle kouluikäisten lasten vuoroasumisesta
Työn ohjaaja (Arcada):	Ingmar Sigfrids
Toimeksiantaja:	Barnavårdsföreningen i Finland r.f.
<p>Tiivistelmä:</p> <p>Tämän tutkimuksen tarkoitus on selvittää alle kouluikäisenä aloittaneiden lasten vanhempien ajatukset ja kokemukset vuoroasumisesta. Tutkimuksen tausta ja teoreettinen viitekehys käsittelee tietoa seuraavista aiheista: vuoroasuminen, lainsäädäntö, ero ja päiväkotikiintymyssuhde, lapsen parasta ja kasvatuskumppanuus. Aikaisempi tutkimuksen pääpaino on vanhempien kokemukset vuoroasumisesta. Tutkimus on kvalitatiivinen. Tutkimukseen osallistui viisi vanhempaa, joiden lapset olivat aloittaneet vuoroasumisen alle kouluikäisenä. Analyysimenetelmänä käytettiin sisällönanalyysiä. Tulokset on jaettu neljän pääteemaan: Vuoroasumisen lähtökohdat lähtee vanhempien tarpeista, vuoroasumisen eri osa-alueet, vuoroasumisen koetut hyvät ja huonot puolet ja vaihtelevaa tukea varhaiskasvatuksesta. Vuoroasumisen eri osa-alueet jaettiin vielä neljään alakategoriaan: Siirtymiset, lasten sopeutuminen, yhteistyö ja kommunikaatio sekä lasten talous. Tulokset osoittavat, että vuoroasumisen lähtökohdat ovat vanhempien tarpeissa ja useimmat asuvat viikko- tai kaksiviikko molempien vanhempien kanssa. Vaihdot tapahtuivat yleensä viikonloppuisin ja useimmilla on tietty vaihtopäivä. Melkein kaikki lapset olivat reagoineet aloitettuaan vuoroasumisen. Nuorimmat lapset sopeutuivat kuitenkin nopeasti. Yhteistyö ja kommunikaatio ei toiminut aina niin hyvin. Vanhemmat pystyivät kuitenkin keskustelemaan lasten taloudesta. Vuoroasumisen hyvät puolet koettiin olevan oma-aika, mahdollisuus keskittyä vain lapseen ja lasten mahdollisuus viettää aikaa molempien vanhempien kanssa. Vuoroasumisen haittapuolena koettiin olevan kaipuu lapseen sekä se että vuoroasuminen voi olla lapselle stressaavaa sekä rankkaa. Vanhemmat kokivat saaneensa vaihtelevaa tukea varhaiskasvatuksesta vuoroasumisen liittyen.</p>	
Avainsanat:	Vuoroasuminen, lapset, vanhemmat, varhaiskasvatus, Barnavårdsföreningen i Finland
Sivumäärä:	73
Kieli:	Ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	2.3.2020

INNEHÅLL

1	Inledning.....	9
2	Bakgrund.....	10
2.1	Arbetslivsrelevans.....	10
2.2	Föräldraskap efter separation och växelvist boende	10
2.3	Växelvist boende – definition.....	12
2.4	Olika sätt att dela upp det växelvisa boendet på.....	13
2.5	Det växelvisa boendets omfång	14
2.6	Lagstiftning	16
2.7	Separation och dagvård.....	18
3	Teoretisk referensram	19
3.1	Anknytningsteorin	19
3.2	Anknytning och växelvist boende	21
3.3	Barnets bästa	22
3.4	Fostringsgemenskap.....	23
4	Tidigare forskning	25
5	Syfte och frågeställning	32
6	Metod.....	33
6.1	Temaintervju.....	33
6.2	Val av intervjupersoner och genomförande av intervjuerna.....	34
6.3	Innehållsanalys.....	35
6.4	Etiska aspekter	35
6.5	Reliabilitet och validitet	36
7	Resultat	37
7.1	Beskrivning av deltagarna.....	37
7.2	Det växelvisa boendet utgår från föräldrarnas behov	38
7.3	Det växelvisa boendets olika delområden	41
7.3.1	<i>Förflyttningarna</i>	<i>41</i>
7.3.2	<i>Barnens anpassning</i>	<i>43</i>
7.3.3	<i>Samarbete och kommunikation</i>	<i>46</i>
7.3.4	<i>Barnets ekonomi</i>	<i>49</i>
7.4	Det växelvisa boendets upplevda för- och nackdelar	50
7.5	Varierande stöd från småbarnspedagogiken	52
8	Diskussion	56

8.1	Resultat diskussion.....	56
8.2	Metoddiskussion.....	61
8.3	Vidare forskningsförslag.....	62
Källor	63
Bilagor	67
	Bilaga 1 Intervjuguide.....	67
	Bilaga 2 Haastattelurunko	69
	Bilaga 3 Informationsbrev.....	71
	Bilaga 4 Tutkimustiedote	72
	Bilaga 5 Informerat samtycke / Suostumus tutkimukseen.....	73

FIGURER

Figur 1. Partnerskapet kan upphöra – inte föräldraskapet. (Förbundet för mödra- och skyddshem r.f. s.26).....	11
Figur 2. Förslag på boendeschema för 3-åringar (Bergström 2018 s. 121)	13
Figur 3. Socialnämndens bekräftade avtal om boende och umgängesrätt 2000–2018 (THL 2019)	15

TABELLER

Tabell 1. Växelvist boende hos båda föräldrarna 2012–2018 (THL 2019)	15
--	----

FÖRORD

Detta examensarbete är ett beställningsarbete av Barnvårdsföreningen i Finland r.f. Jag vill tacka dem för att de erbjudit mig möjligheten att forska i ett mycket intressant och aktuellt tema i vårt samhälle. Hela forskningsprocessen har varit lärorik och gett mig väldigt mycket ny kunskap. Jag vill tacka mina handledare Ingmar Sigfrids samt Marina Arell-Sundberg som har stött och handlett mig i denna skrivprocess. Jag vill även ge ett stort tack till min man Ove som har stött mig under hela denna process och tagit ett stort ansvar över våra barn och vårt hem under den sista delen av skrivprocessen. Till sist vill jag avsluta med att ge ett stort tack till mina två barn Casper och Walter som har låtit deras mamma skriva kvällar och veckoslut för att detta examensarbete skulle bli färdigt. TACK!

Lovisa, februari 2020

Henrietta French-Buddas

1 INLEDNING

Då föräldrarna separerar måste man inom familjen göra ett beslut om hur barnen kommer att bo. I och med att samhället har förändrats och papporna blivit mer delaktiga än tidigare i familjelivet har boendeformerna blivit allt flera. I dagens läge har det blivit allt vanligare att barnen efter föräldrarnas separation bor växelvist, det vill säga att barnen bor ungefär lika mycket med båda föräldrarna. Att barnen bor växelvist kan betyda att barnen bor vecka-vecka med båda föräldrarna eller att de bor kortare eller längre perioder hos båda föräldrarna (se. Bergström 2018). Då föräldrarna gör beslut om hur barnen kommer att bo borde föräldrarna utgå ifrån vad är bäst för barnet (se FN:s konvention om barnets rättigheter)

Det växelvisa boendet bland barn under skolåldern kräver kommunikation och samarbete föräldrarna emellan då det gäller till exempel barnets boende, ekonomi, regler, vardag och dagvård. Föräldrarnas separation är dock för de flesta en livskris och då det finns många känslor inblandade kan det ta en tid innan kommunikationen och samarbetet börjar att fungera. (Bergström 2013 s.353–359) I och med att de flesta barn under skolåldern spenderar en stor del av dagen på daghemmet då föräldrarna är på jobb är småbarnspedagogiken även en viktig samarbetspartner åt föräldrarna. Personalen inom småbarnspedagogiken är utbildade i att kunna erbjuda hjälp och stöd till föräldrarna i deras föräldraskap samt utbildade till att kunna stöda barnets trygga utveckling oberoende av hur förhållandena är i hemmet.

Kunskapen om hur föräldrarna upplever det växelvisa boendet bland barn under sju års ålder och hur de upplever att de har fått från småbarnspedagogiken är dock bristfällig och forskningen på området är knapp. Målet med denna studie är att bidra till att öka på kunskapen på detta området genom att intervjua föräldrar vars barn börjat med det växelvisa boendet innan barnen fyllt sju år. Föräldrarnas erfarenhet, tankar och upplevelser kan bidra till större kunskap om det växelvisa boendet bland barn under skolåldern för de professionella som jobbar tillsammans med föräldrar och barn. Dessa är till exempel barn- och familjearbetare samt personal inom småbarnspedagogiken. Även annan personal inom social- och hälsovårdsbranschen kan ha nytta av denna information i sitt arbete

för att kunna förstå det växelvisa boendet samt stöda föräldrarna i sitt föräldraskap samt barnen som bor växelvist.

2 BAKGRUND

2.1 Arbetslivsrelevans

Detta examensarbete är ett beställningsarbete av Barnavårdsföreningen i Finland r.f. Barnavårdsföreningen i Finland arbetar för en bättre barndom, ett stärkt föräldraskap och ett barnvänligare samhälle. Inom Barnavårdsföreningen betonar de vikten av förebyggande åtgärder och vill stödja barn och föräldrar i ett så tidigt skede som möjligt. Barnavårdsföreningen önskar att få den kunskap som finns om växelvist boende bland barn i olika åldrar samlad på något sätt. Genom att Barnavårdsföreningen får en inblick i vad den nyaste forskningen säger om växelvist boende bland barn till skilsmäso- och nyfamiljer skulle de kunna stöda skilsmäso- och nyfamiljerna bättre i framtiden. Även andra föreningar, privata aktörer och den kommunala socialservicen skulle ha nytta av den nya kunskapen på området, till exempel då de gör upp avtal om växelvist boende eller stöder föräldrar som separerat och funderar på hur det bästa sättet för deras barn skulle vara att bo. Avtalen kommer troligtvis att öka i och med att det växelvisa boendet har tillskrivits i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt. Att ha tillräckligt mycket kunskap om växelvist boende bidrar till att man kan stöda familjerna på rätt sätt och både barnen samt föräldrarna mår bättre. I och med att det finns väldigt lite forskning på området om barns växelvisa boende bland barn i ung ålder har jag för avsikt att bidra till ny forskning genom att intervjua föräldrar till barn som har börjat med det växelvisa boendet då barnen varit under sju år gamla.

2.2 Föräldraskap efter separation och växelvist boende

Även om parförhållandet slutar fortsätter föräldraskapet och det är viktigt att föräldrarna kommer ihåg att båda ännu är föräldrar till barnet efter separationen (MLL 2018b). De gemensamma barnen knyter föräldrarna samman hela livet ut (STM 2018 s. 5) och föräldrarnas uppgift är att säkerställa att barnen får en trygg barndom (MLL 2018b). Ju bättre

Då föräldrarna separerat är det viktigt att båda föräldrarna fortfarande deltar i barnens vardag genom att gå på gemensamma fester på daghem eller i skolan samt går på föräldramöten och andra fritidsevenemang som till exempel barnets matcher. Föräldrarna klarar kanske inte av att gå tillsammans och sitta bredvid varandra. Huvudsaken är att båda föräldrarna deltar i barnets viktiga evenemang. (MLL 2018b)

Det växelvisa boendet kräver ofta mycket kommunikation och det är viktigt att föräldrarna kan kommunicera med varandra (Bergström 2018 s.125; Bergström 2013 s. 359). Då barnen bor växelvist måste föräldrarna kunna diskutera om bland annat barnets kläder, utflykter och sjukdomar (Bergström 2013 s. 359). Det är även viktigt att föräldrarna kan kommunicera med varandra för att bland annat kunna tolka barnets reaktioner på det växelvisa boendet då barnet kan visa olika sidor av sig själv till föräldrarna och föräldrarna kan tolka situationen på olika sätt (Bergström 2018 s. 125). För många föräldrar är det även svårt att vara ifrån ett litet barn och då är det bra om föräldrarna kan uppdatera om hur barnet har det då den är hos den andra föräldern. En bild eller ett kort meddelande kan göra att den andra föräldern känner sig lugn och trygg. Att föräldrarna delar information med varandra kan även stärka barnet känsla om att det finns en sammanhängande värld och ett föräldraskap som barnet kan vila på. (Bergström 2013 s. 359)

Ett lyckat växelvist boende, stöds av föräldrarnas goda samarbete, att föräldrarna bor nära varandra och att båda föräldrar har möjlighet att stöda barnen finansiellt. Förhinder har ansetts vara att barnet inte anpassar sig till det växelvisa boendet, föräldrarnas konflikter samt ett långt avstånd mellan föräldrarnas hem. (Keskinen & Högnabba 2014 s. 4)

2.3 Växelvist boende – definition

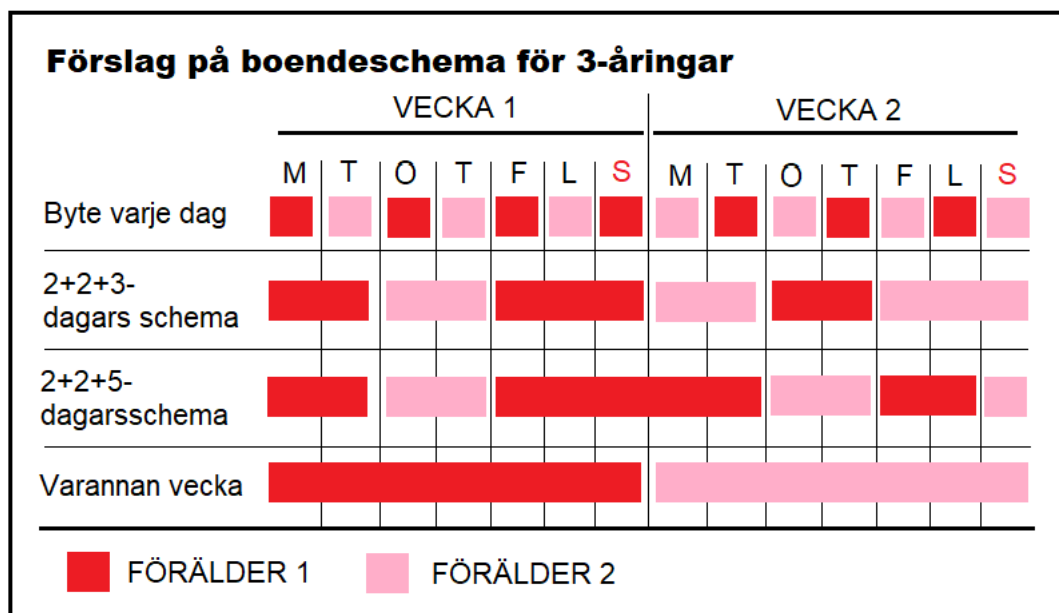
Det växelvisa boendet definieras på många olika sätt. Enligt THL (2017) i Lastensuojelun käsikirja handlar växelvist boende om att barnet bor turvist hos båda föräldrarna ungefär hälften av tiden eller nästan hälften av tiden. Mannerheims barnskyddsförbund (MLL 2018a) säger i sitt utlåtande om hur det växelvisa boendet inverkar på barnen, att växelvist boende betyder att barnet bor 40 procent av kalenderåret hos den andra föräldern. Medan Rissanen (2016 s. 248) i sin artikel Perhemuodon yhteys nuorten hyvinvointiin ja riskikäyttäytymiseen säger att det växelvisa boendet inte direkt betyder att barnet skulle

spendera precis lika mycket tid hos båda föräldrarna utan som mätare används att barnet spenderar lika många nätter hos båda föräldrarna. Det växelvisa boendet innebär alltså att barnen flyttar regelbundet mellan föräldrarnas hem och bor ungefär lika mycket hos båda föräldrarna (Fransson m.fl. 2015 s. 3). Ibland kan det dock även handla om att barnen bor stadigvarande på en adress och föräldrarna turas om att flytta (THL 2017).

2.4 Olika sätt att dela upp det växelvisa boendet på

Det finns många olika sätt hur man kan dela upp det växelvisa boendet då barnet bor växelvist hos båda föräldrarna (se bland annat Bergström 2018). Vid växelvist boende kan barnet till exempel bo hos båda föräldrarna varannan vecka (THL 2019) eller byta utgående från situationen sporadiskt hos vilkendera föräldern barnet är hos (Suomen vi-rallinen tilasto: Perheet 2019). Andra lösningar har varit att barnen bor stadigvarande på en adress och föräldrarna bor turvist med barnen (THL 2017).

Bergström (2018 s. 121) har gjort upp ett förslag på boendeschema för 3-åringar (se fig. 1)

Figur 2. Förslag på boendeschema för 3-åringar (Bergström 2018 s. 121)

I hur långa intervaller barnet bor växelvist hos båda föräldrarna skall föräldrarna avgöra utgående från barnets bästa (Väestöliitto 2017). För barn som har svårt med omställningar

kan längre perioder vara att föredra (Bergström 2018 s. 119). Om barnet är litet eller om barnet inte kan vara i kontakt med den ena föräldern då den vistas hos den andra föräldern, är det bra att intervallerna inte är för långa (Väestöliitto 2017). Bergström (2018 s. 119) säger att täta byten passar även bättre för de barn som ofta längtar efter den föräldern barnet inte är hos. Det är vanligt att små barn flyttar ofta, skolbarn varje vecka och tonåringar flyttar i fjortondagarsperioder. Bergström (2013 s. 365) tillägger dock, att även om man allmänt säger att kortare perioder passar bättre för de mindre barnen kan vecka-vecka systemet även fungera bra för små barn. För barn som bor varannan vecka kan en extradag – en ”booster” – mitt i den andras vecka göra att barnet längtar mindre. Detta kan till exempel innebära att barnet äter middag hos den förälder vars vecka det inte just då är, att den föräldern vars vecka det inte är hämtar barnet från daghemmet eller att barnet sover en natt hos den föräldern barnet inte just då bor hos. (Bergström 2018 s. 119–121) Om barnet har möjlighet att vistas fritt mellan båda hemmen, hjälper det barnets längtan till den andra föräldern. Då ena föräldern eller båda föräldrarna lever i en nyfamilj, är det dock viktigt att föräldrarna tillsammans kommer överens om hur barnet förflyttar sig och spenderar tid med föräldrarna. (Väestöliitto 2017) Ifall det finns syskon i olika åldrar i familjen kan syskonen behöva olika scheman under vissa perioder ifall till exempel ett av barnen längtar mera till den andra föräldern. Föräldrarna kan även önska ge egen tid åt bara ett barn i gången och då kan föräldrarna låta syskonen flytta med en eller två dagars fördröjning (Bergström 2018 s. 124)

Hur barnet skall bo och umgås med föräldrarna kan behöva diskuteras, prövas och följas upp flera gånger. Barnen är lika viktiga som de vuxna i familjen och även deras behov och önskemål skall tas i beaktan utöver föräldrarnas jobb, andra skyldigheter samt praktiska omständigheter. Även om barnen är små är det viktigt att inte avvisa barnets vilja. Barnen skall få vara med och vara delaktiga i besluten som görs. Barnen kan dock inte vara ansvariga för dem utan det är på de vuxnas ansvar att se till att familjesituationen passar barnen. (Bergström 2018 s. 120–121)

2.5 Det växelvisa boendets omfång

Enligt Bergström m.fl. (2019a s. 138) har det under de senaste 20 åren blivit allt vanligare att barn i västvärlden bor växelvist efter att föräldrarna separerat. Att barnen bor växelvist

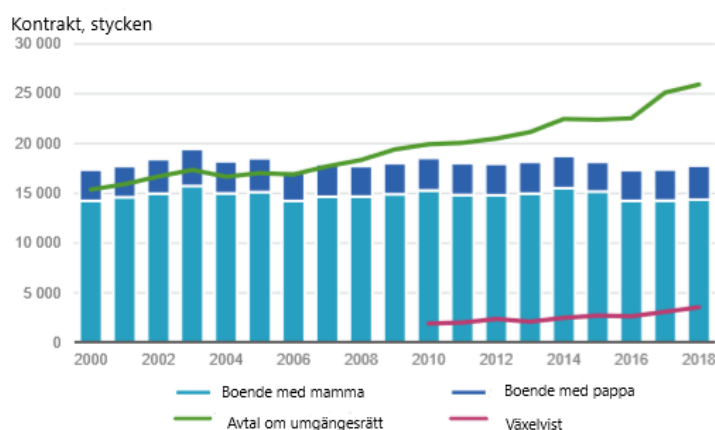
är enligt Bergström m.fl. speciellt vanligt i Sverige, Norge och Danmark. Hur vanligt det växelvisa boendet är i Finland och Island vet man inte på grund av bristfällig statistik. En orsak till att statistiken är bristfällig i Finland är den att barnet bara kan ha en officiell adress även om barnet bor lika mycket med båda föräldrarna (Lag angående vård om barn och umgängesrätt). År 2018 gjorde Statistikcentralen den första utredningen om barns växelvisa boende i Finland och enligt den har cirka 110 000 barn i Finland som är under 15 år två hem och av dessa barn bor ungefär en tredjedel lika mycket hos båda föräldrarna. (Suomen virallinen tilasto: Perheet 2019) Statistiken visar även att det växelvisa boendet har blivit allt vanligare i Finland. Under de senaste sex åren har antalet boendeavtal om växelvist boende ökat då det gäller barn till skilda föräldrar (se tabell 1). År 2012 gjordes 2392 boendeavtal om växelvist boende och år 2018 var man redan uppe i 3562 boendeavtal. Detta är en ökning på cirka 49% under en sex års period. (THL 2019) Dock finns det även de barn som bor växelvist hos båda föräldrarna utan att något avtal har gjorts.

Liitetaulukko 2. Lapsen huolto, asuminen ja tapaamisoikeus 2012–2018
 Tabellbilaga 2. Vårdnad av barn, barnets boende och umgängesrätt 2012–2018
 Appendix table 2. Child custody, residence and right of access 2012–2018

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
2.5. Vuoroasuminen molempien vanhempain luona ¹⁾	2 392	2 118	2 499	2 727	2 652	3 106	3 562
Växelvist boende hos båda föräldrarna ¹⁾							
Dual residence in each parent's home ²⁾							

Tabell 1. Växelvist boende hos båda föräldrarna 2012–2018 (THL 2019)

År 2018 var det växelvist boendets antal av alla boendeavtal 20 procent (se fig. 3). (THL 2019)

Figur 3. Socialnämndens bekräftade avtal om boende och umgängesrätt 2000–2018 (THL 2019)

I Sverige är det mycket vanligare än i Finland att barnen bor växelvist med båda föräldrarna efter att föräldrarna gått skilda vägar och andelen barn som bor växelvist i Sverige har ökat mycket under de två senaste årtiondena. I mitten på 1980-talet bodde ett av hundra barn till separerade föräldrar i Sverige växelvist medan andelen redan hade stigit till 4 procent i början av 1990-talet. I årsskiftet 2006/2007 bodde 28 procent av barnen till separerade föräldrar i Sverige växelvist med båda föräldrarna och år 2012 hade andelen stigit till cirka 35 procent. (Keskinen & Högnabba 2014 s. 5) Enligt Bergström (2018 s.117) väljer idag uppskattningsvis cirka hälften av alla föräldrar som separerar i Sverige att deras barn skall bo växelvist. Hon tillägger att siffran är ännu högre då det kommer till svenskfödda föräldrar till små barn. Enligt Keskinen och Högnabba (2014 s. 5) har det växelvisa boendet i Sverige ökat i samma takt som den gemensamma vårdnaden blivit allt vanligare.

Enligt Fransson m.fl. (2015 s.17) är det växelvisa boendet för de yngsta barnen ännu mycket ovanligt utanför Sverige och Skandinavien. Det växelvisa boendet har dock blivit mera vanligare i länder som Australien, Belgien och Kanada och håller på att öka i Europa. Orsaken till att det håller på att öka i Europa är den att det är vanligt att föräldrar som nyligen separerat väljer att låta sina små barn bo växelvist med båda föräldrarna. (Bergström m.fl. 2019a s.138)

2.6 Lagstiftning

Samarbete

Enligt Lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätten (8.4.1983/361) skall föräldrarna enligt 5§ båda ansvara tillsammans över de angelägenheter som hör till barnet samt gemensamt fatta de beslut som gäller barnet om inte annat har kommit överens. Ifall den ena vårdnadshavaren inte kan delta i beslutet för någon orsak och dröjande av beslutet skulle kunna skada barnet krävs inte samtycket av den andra vårdnadshavaren. De beslut som berör barnets framtid skall vårdnadshavarna dock göra tillsammans, förutsatt att barnets bästa inte kräver något annat.

Växelvist boende

I 2 kapitlet i Lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (8.4.1983/361) tas det upp hur man kan fördela vårdnaden av barnet. I och med att samhället har förändrats och boendeformerna har blivit allt flerformiga uppdaterades Lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt den 1.12.2019. Detta medförde att barnets växelvisa boende skrevs in i 7§ om avtal om vårdnad om barn samt att 7b§ avtal om villkor för växelvist boende och umgängesrätt tillfogades i lagen. Detta betyder att det växelvisa boendet blev en officiell boendeform i vårt samhälle. Då föräldrarna gör ett avtal om växelvist boende skall det framkomma de villkor som gäller för det växelvisa boendet samt hur man har delat upp umgänget mellan båda föräldrarna. I avtalet skall det även framkomma vilken är barnet officiella bostad och vid behov kan det skrivas in hur föräldrarna skall ansvara för de resekostnaderna som uppstår då barnet bor växelvist. Även 9§ om domstolsbeslut om vårdnad om barn och umgängesrätt uppdaterades den 1.12.2019. Domstolen har nu rätt att besluta om att barnet skall bo växelvist hos båda föräldrarna. I dessa fall gör domstolen ett beslut om vilkendera hem som skall skrivas in som barnets officiella boningsplats.

Hos vilkendera föräldern barnet har sin officiella adress spelar inte så stor roll utgående från barnets välmående. Hos vilkendera föräldern barnet har sin officiella adress kan dock ha en stor ekonomisk betydelse. (Förbundet för mödra- och skyddshem s. 14). Det allmänna bostadsbidraget kan ansökas hos FPA och betalas till låginkomsthushåll. Hur många underåriga barn som bor i samma hushåll inverkar på hur mycket bostadsbidrag föräldern kan vara berättigad till ifall inkomsterna är små. (FPA 2019) Rätten till bostadsstöd grundar sig på Lag om allmänt bostadsbidrag (14.11.2014/938).

Barnbidrag

Enligt 6§ i Barnbidragslagen (21.8.1992/796) har den föräldern eller vårdnadshavaren i vars vårdnad barnet är, rätt att lyfta barnbidrag. Barnbidraget kan inte delas mellan båda föräldrarna och då föräldrarna inte bor tillsammans skall föräldrarna komma överens om, till vilkendera av föräldrarna barnbidraget skall betalas. Ifall föräldrarna inte kan komma överens om till vem barnbidraget skall betalas, betalas barnbidraget till den föräldern som barnet bor hos och som har det huvudsakliga ansvaret över barnets fostran och

omvårdnad. Då föräldrarna separerat har även föräldern som barnet har sin adress hos rätt att få ensamförsörjartillägg till barnbidraget. (FPA 2019)

2.7 Separation och dagvård

Småbarnsfostran och barnens dagvård har en stor roll i stödandet av föräldraskapet för de föräldrar som är i arbetslivet och över hälften av de föräldrar som är i arbetslivet samarbetar med dagvården nästan dagligen (Poikonen m.fl. 2009 s. 70). Barnet tillbringar en stor del av sin vakna tid på daghemmet och det är viktigt att föräldrarna tillsammans funderar på vad som behövs för att samarbetet med daghemmet ska löpa smidigt och gynna barnets välbefinnande vid föräldrarnas separation (Social- och hälsovårdsministeriet 2018 s. 14). Skilsmässa är för familjen en kris och i detta skedet kan föräldrarna samt barnen behöva någon som lyssnar på deras tankar och känslor (Koskela 2009 s.32). Daghemspersonalen är utbildad för att stöda barnen i deras vardag och den yrkeskunniga personalen kan inom dagvården stöda barnets trygga utveckling på många olika sätt oberoende av hur förhållandena är i hemmet (Mäkijärvi 2014 s.48–49). Daghemspersonalen är även utbildad för att kunna erbjuda hjälp och stöd till föräldrarna. För att daghemspersonalen skall kunna stöda föräldrarna och barnen på rätt sätt är det viktigt att personalen har tillräckligt mycket information om barnens och familjens livssituation (Järvinen m.fl. 2009 s. 16).

Under och efter skilsmässan finns det starka känslor och därför är det viktigt att man inom daghemmet reserverar mera tid för att kunna lyssna och vara närvarande och diskutera med familjen. Att bemöta föräldrarna och barnen med empati utan att ta ställning till familjens situation kan pröva dagvårdspersonalens professionalitet, men det är viktigt för familjen som håller på att skilja sig. Familjer gör dock sina egna beslut och dagvårdspersonalen kan inte ta del i familjernas beslut. (Koskela 2009 s.32–33)

Om det ser ut som om föräldrarna har glömt barnets ställning i skilsmässan, kan dagvårdspersonalen ta saken till tals och uppmuntra föräldrarna att ta barnen mera i beaktan i den nya och svåra situationen. Det är viktigt att personalen på daghemmet tar reda på vad som har sagts om skilsmässan hemma. Tillsammans med föräldrarna kan daghemspersonalen diskutera hur daghemspersonalen kan diskutera tillsammans med barnet om

de kommande förändringarna. Daghemspersonalen skall förhålla sig till båda föräldrarna jämligt, även om föräldrarna kan försöka få dem att ta någonders sida. (Koskela 2009 s. 32)

Om familjen behöver mera hjälp, hör det till att daghemspersonalen hänvisar familjen att få hjälp av rätt instans. Daghemspersonalen skall stöda familjen att söka utomstående hjälp till exempel genom medling i familjefrågor, i de fall då föräldrarna inte kan göra beslut sinsemellan. (Koskela 2009 s. 33)

3 TEORETISK REFERENS RAM

3.1 Anknytningsteorin

Anknytningsteorin som utvecklats av John Bowlby (1907–1990) anses idag vara den viktigaste psykologiska teorin då det gäller hur människor förhåller sig till närhet, beskydd, omsorg samt självständighet, upptäckarglädje och betoning av egna förmågor och styrkor. (Broberg 2006 s.14)

Anknytningsteorin syftar till att förklara den process vars resultat är ett psykologiskt ”band” mellan barnet och dess närmaste vårdare (Broberg 2006 s. 13). Redan ett litet barn har en stark drivkraft till anknytning och barn har en benägenhet redan från födseln att försöka bygga upp en långvarig relation till människor som kan ta hand om och skydda det. Ett litet barn klarar inte sig om ingen tar hand om det och därför anser man att barnets inre drift att bygga upp anknytningsrelationer har skapats genom evolutionen att främja överlevnaden. Genom att föräldern finns och svarar på barnets behov om och om igen utvecklas anknytningen. Barnets anknytning till föräldrarna är grunden för barnets trygghet, självkänsla, sociala förmåga och förmåga att kontrollera sina känslor. (Bergström 2013 s. 131) Anknytning handlar inte om att tycka om någon, hur sällskaplig man är eller vem man mest vill leka med utan hur vi människor både barn och vuxna utvecklar och bevarar en förmåga att kunna använda oss av vissa personer, vid hotfulla situationer, som trygghet och skydd. I detta fall handlar anknytning om att skydda barnet mot hot som kommer både inifrån och utifrån. (Broberg 2006 s. 158)

Anknytningsrelationerna uppstår inte under en kort period. Detta betyder att även om barnet inte skulle ha spenderat tid med sina föräldrar direkt efter födseln, att barnet skulle få en sämre eller ingen anknytning till sina föräldrar. För att barnet skall kunna överleva och utvecklas normalt behöver barnet kunna knyta an till de personer som tar hand om barnet. Barnet är i behov av anknytning i samma mån som det är i behov av mat och sömn. (Bergström 2013 s. 132) Under barnets första levnadsår utvecklar barnet parallella anknytningsrelationer på basis av varje relations specifika villkor. Då det ofta är mamman som i större utsträckning tar hand om barnet under den första tiden är det ofta mamman och inte pappan som är den fasta punkten i det lilla barnets liv. Det gör dock inte att mamman skulle vara viktigare än pappan för det lilla barnet. (Broberg 2006 s. 17)

Ett barn utvecklar i normala fall anknytningsrelationer till flera personer. Dessa relationer är inte utbytbara och alla anknytningsrelationer är inte lika viktiga för barnet. Anknytningsrelationerna brukar vara hierarkiska och den personen som varit viktigast för barnet ligger högst uppe i hierarkin. Oftast är denna personen mamman som varit den fasta punkten i barnets liv. Dock behöver det inte vara så. Hur många anknytningsrelationer det lilla barnet utvecklar beror på hur många personer barnet bygger upp en nära och regelbunden relation till. Enligt Broberg verkar det dock som om barnet oftast knyter an till mellan en och fem personer. (Broberg 2006 s. 169)

Hurdan anknytning barnet utvecklar till sina föräldrar beror på hur föräldrarna svarar på barnet signaler och behov och hur förutsägbar föräldrarnas reaktioner är. Detta avgör om barnet utvecklar en trygg eller otrygg anknytning. Beroende på förutsättningarna kan barnet utveckla en trygg anknytning till ena föräldern och en otrygg till den andra eller trygga/otrygga till båda föräldrarna. Detta gör att papporna har möjlighet att bygga upp goda anknytningsrelationer till sina små barn oavsett hurdan anknytning mamman har till barnet. Det ända det kräver är att personen som vill bli anknytningsperson till barnet spenderar tid och tar hand om barnet utgående från vad det lilla barnet kräver. (Broberg 2006 s. 168)

3.2 Anknytning och växelvist boende

Oron gällande det växelvisa boendet för barn under skolåldern härstammar från anknytnings teorin. Enligt den behöver små barn stabilitet och förutsägbarhet i de tidiga anknytningsrelationerna till föräldrarna. (Bergström m.fl. 2019a s. 138) Mammans betydelse och ett stabilt hem med en anknytningsperson har betonats för att barnet skall utvecklas på ett sunt sätt (Fransson m.fl. 2015 s. 16). Speciellt separation från mamman har ansetts kunna skada barnets anknytning och trygghet (Bergström 2013 s.365).

Det lilla barnets behov av förutsägbarhet och kontinuitet i de tidiga anknytningsrelationerna till föräldrarna har gjort att utvecklingspsykologer traditionellt betraktat växelvis boende med skepsis. En del teoretiker har ansett att det vid en tidig föräldraseparation är viktigare att skydda barnet från långa och återkommande separationer från mamman än att bygga upp en anknytning till den andra föräldern. Orsaken till detta är den att det har ansetts att en tidig separation från mamman kan göra att barnet får dåliga förhållanden till båda föräldrarna än goda relationer till båda. Andra teoretiker har igen talat för det växelvisa boendet för barn i ung ålder och menar att barnen naturligt har flera anknytningspersoner. (Fransson m.fl. 2015 s. 16)

Enligt Bergström (2013 s. 365) rekommenderades inte tidigare växelvist boende för barn under fyra år. Denna åsikt har dock ändrats då det visat sig att den forskning som använts för underlag till detta påstående nu anses som tveksam. I dagens läge finns det kunskap om att barnet bildar en anknytningsrelation till båda föräldrarna ända från början och detta gör att barnet i en tidig ålder redan kan börja bo växelvist med båda föräldrarna. (Bergström 2013 s. 365) Tidigare ansåg man att barnet hade en begränsad minneskapacitet och behövde under det första levnadsåret kontinuerlig kontakt med åtminstone en förälder utan längre avbrott (se. Broberg 2008 s. 15–16). I dagens läge finns det dock kunskap om att små barn kommer ihåg sina föräldrar och att barnet klara av att vara borta från den andra föräldern under några dagar. Detta förutsätter dock att barnet tas hand om av en person som barnet har en trygg anknytning till. (Bergström 2013 s. 365)

För ett litet barn är det på kort sikt viktigt att bygga upp en trygg relation till en person medan det i det långa loppet och med tanke på barnets utveckling är viktigt att båda föräldrarna har möjlighet att bygga upp en nära relation till barnet. Därför är det med tanke

på att barn mår bra av flera anknytningspersoner, att man inte försvårar det för en pappa som gärna skulle vilja vara en god förälder till sitt barn. Det växelvisa boendet är dock inte en förutsättning för att barnet skall utveckla eller upprätthålla en god anknytning till en förälder. Broberg säger att ett barn mellan ett halvt till två år och som har fördelen att tas hand om av andra släktingar som till exempel mor- och farföräldrar under dagtid och emellanåt nattetid, utvecklar en god anknytning till dessa personer. Detta gäller också en förälder som regelbundet och tillräckligt länge umgås med barnet i anknytningsrelevanta situationer. (Broberg m.fl. 2008 s 60–61)

Ifall barnet inte känner sig tryggt med båda föräldrarna kan grundtryggheten till den föräldern som barnet är minst tryggt med byggas upp genom att barnet tas hand om av den föräldern som den känner sig minst trygg med. Till en början tar den otrygga vuxna hand om barnet på dagtid och efter en tid kan man pröva med övernattningsarna fungerar bra kan man övergå till växelvist boende. (Bergström 2013 s. 365)

Broberg poängterar dock att det är viktigt att komma ihåg att barnets anknytningssystem är väldigt känsligt då barnet är ett halvt till två år gammal och därför skall inte det växelvisa boendet användas för att lösa föräldrarnas samarbetssvårigheter. Föräldrarna skall båda ha ett äkta intresse för barnet och det växelvisa boendet skall inte grunda sig på föräldrarnas rätt till barnet eller vara en lösning till att inte behöva betala underhållsbidrag till den andra föräldern. (Broberg m.fl. 2008 s. 61)

3.3 Barnets bästa

Sedan 1991 har Barnkonventionen gällt som lag i Finland. Denna lag gäller alla barn som är under 18 år. En av barnkonventionens huvudprinciper är att barnets bästa alltid skall prioriteras. Detta framkommer i FN:s konvention om barnets rättigheter artikel 3 punkt 1 där man poängterar att *”vid alla åtgärder som rör barn.....skall barnets bästa komma i främsta rummet”*. I artikel 18 punkt 1 poängterar man att båda föräldrarna har huvudansvaret för barnets utveckling och fostran och att föräldrarna alltid skall utgå från vad är bäst för barnet. (FN:s konvention om barnets rättigheter) Enligt Lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätten (8.4.1983/361), uppfylls barnets bästa då båda föräldrarna ansvarar för barnets vårdnad. Då vårdnaden anförtros båda föräldrarna betyder det att föräldrarna samarbetar och tillsammans gör besluten över barnets angelägenheter. (THL

2017) Då man tar i beaktan och uppfyller barnets bästa krävs det mycket av den vuxna. Den vuxna skall vara ärlig mot sig själv men också ha mod att ändra på saker som är skadliga för barnet. Att handla utgående från vad är bäst för barnet är de vuxnas skyldighet och de vuxna kan påverka barnets utveckling dagligen genom att ta barnets bästa i beaktan. (Mäkijärvi 2014 s. 104)

Utgångspunkten i det växelvisa boendet borde vara barnens rätt till vård och omsorg av båda föräldrarna (Keskinen & Högnabba 2014 s. 2). För att det växelvisa boendet skall fungera krävs det att föräldrarna kan diskutera, prata och förhandla om barnens angelägenheter. Då man tar barnets bästa i beaktan kan det betyda att till exempel att man ser till att barnets kompisrelationer, hobbyer, dagvårdsplats eller skola hålls det samma vid det växelvisa boendet. I detta fall hjälper det märkvärdigt om föräldrarna bor nära varandra. (Väestöliitto 2017)

3.4 Fostringsgemenskap

Enligt lagen om småbarnspedagogik (13.7.2018/540) är ett av småbarnspedagogikens syften att stöda föräldrarna eller andra vårdnadshavare i deras fostringsarbete. Samarbetet med vårdnadshavarna spelar en viktig roll inom småbarnspedagogiken och en förtroendefull atmosfär skapar förutsättningar för samarbete mellan vårdnadshavarna och personalen också i utmanande situationer, till exempel då det finns anledning till oro om barnets välbefinnande. (Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2018 s. 35) Fostringsgemenskapen förutsätter att föräldrarna samt personalen medvetet förbinder sig till att stöda barnets uppväxt, utveckling och lärande. Utgångspunkten i fostringsgemenskapen ligger i att föräldrarna tar ansvar för den vård och fostran som sker i hemmet och de vuxna inom småbarnspedagogiken ansvarar för den vård och fostran som sker på daghemmet. (Poikonen m.fl. 2009 s.81)

En god fostringsgemenskap och ett gott samarbete kräver förtroende och respekt. Förtroendet är en central del i kommunikationen mellan familjerna och de professionella. Ett gott förtroende ökar på samarbetet och samarbetet igen stärker förtroendet, det vill säga att dessa två är beroende av varandra. (Poikonen m.fl. 2009 s.85) Samarbetet mellan föräldrarna och de vuxna inom småbarnspedagogiken skall grunda sig på ett fungerande och

varandra respekterande kommunikation. En fungerande kommunikation grundar sig på goda kommunikationsfärdigheter och en vilja att vilja förstå den andra. (Järvinen m.fl. 2009 s. 164)

Samarbetet kan ha olika syften och se olika ut under barnets tid inom den småbarnspedagogiska verksamheten (Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2018 s. 35). För att kunna utföra den mångfasetterade fostringsgemenskapen krävs det att daghemspersonalen har information om barnfamiljerna och deras vardag (Poikonen m.fl. 2009 s.88). Enligt Koivunen (2009 s. 153) anser de flesta föräldrarna att fostringsgemenskapen är en bra sak. Dock har föräldrarna rätt att dra gränsen då det gäller i vilken grad de vill delta i fostringsgemenskapen. Föräldrarna får själva välja hurdan information de ger om sina barn och sin familj till de vuxna inom småbarnspedagogiken. En del föräldrar vill inte berätta någonting, medan andra vill berätta mycket. Det är viktigt att de vuxna inom småbarnspedagogiken har information om saker som berör barnets utveckling och som kan hjälpa den vuxna i sitt arbete med barnet. Förändringar i barnets beteende är saker som de vuxna på daghemmet bör ta upp tillsammans med föräldern. En snabb förändring i barnets beteende speglar sig ofta till snabba förändringar i barnets liv eller till enstaka händelser hemma, på daghemmet eller någon annan stans. De vuxna på daghemmet har tystnadsplikt och får inte berätta om familjens angelägenheter åt någon utomstående. (Koivunen 2009 s.173)

Kommunikationen mellan föräldrarna och personalen inom småbarnspedagogiken har en stor betydelse för barnets utveckling. Kommunikationen fungerar som en bro mellan de olika fostringsmiljöerna och hjälper att bygga upp en enhetlig uppväxtmiljö åt barnet. (Karila 2006 s.91) Vårdnadshavarens och personalens iakttagelser av och diskussioner om barnets dag skapar förutsättningarna för att trygga barnets välbefinnande som helhet och därför är det viktigt att personalen och vårdnadshavarna utbyter information om barnens dagliga upplevelser. Samarbetet mellan personalen inom småbarnspedagogiken och föräldrarna kan även främja vårdnadshavarnas kontakt sinsemellan (Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2018 s. 35–36).

Varje förälders och de professionellas fostringsgemenskap byggs upp utgående från förälderns och de professionellas utgångspunkter och livshistoria. Därför krävs det att de vuxna inom småbarnspedagogiken har en viss känslighet och kunskap för att kunna vara

i växelverkan med olika slags föräldrar. I dagens läge finns det även många olika familjekonstellationer, som de professionella måste ta i beaktan, så att varje familjs individuella behov kan tas i beaktan på bästa möjliga sätt. Förtroendet mellan föräldrarna och de vuxna inom småbarnspedagogiken byggs upp i det vardagliga mötet, och det är vanligt att det byggs upp gradvis. Förtroendet kan dock försämrats och avlösas i en sekund och att få tillbaka det kan ta lång tid. (Poikonen m.fl. 2009 s.86–88)

4 TIDIGARE FORSKNING

I sökning efter tidigare forskning har databaserna Academic Search Elite (EBSCO), Sage Journals samt Google Scholar använts. Som sökord har använts *joint physical custody*, *shared physical custody*, *shared residential custody*, *shared parenting time*, *vuoroasuminen* och *växelvist boende*. Forskningen har avgränsats till att gälla år 2009–2019 och språkkriterierna har varit att den tidigare forskningen skall vara skriven på svenska, finska eller engelska. Vid sökandet av tidigare forskning har det kommit fram att det finns relativt lite forskning om växelvist boende bland barn under sju år och att även den forskning som finns inte möjligtvis är jämförbar med det växelvisa boendet så som vi förstår det, det vill säga att barnet/barnen skall bo ungefär hälften av tiden med båda föräldrarna. Den tidigare forskning om växelvist boende som har tagits med i denna studie grundar sig på det växelvisa boendet så som det förstås i detta examensarbete.

Malin Bergström, Anna Sarkadi, Anders Hjern och Emma Fransson (2019b) har skrivit en forskningsartikel "*We also communicate through a book in the diaper bag*" – *Separated parents' ways to coparent and promote adaptation of their 1–4 year olds in equal joint physical custody*. I deras forskning har de genom kvalitativa forskningsintervjuer utforskat föräldrarnas uppfattning om hur de upplever och utövar det växelvisa boendet bland barn mellan 1 till 4 år i Sverige. Resultaten visad en stor variation på hur föräldrarna har delat upp det växelvisa boende. 42% av barnen bodde vecka-vecka eller längre perioder hos båda föräldrarna, 20 % flyttade mellan föräldrarna två gånger per vecka och 38% flyttade tre gånger eller oftare mellan sina föräldrar. De flesta föräldrarna ville stöda varandra i deras föräldraskap och dela både de positiva och negativa aspekterna av att vara förälder. Föräldrarna strävade till att kommunicera och samarbeta samtidigt som många även upplevde en lättnad och ett lugn över att få utveckla deras egna föräldraskap

utan att vara tvungna att kompromissa. Många upplevde även att det var en naturlig avsikt att bo nära den andra föräldern under hela barnets barndom. Den bristfälliga kommunikationen mellan föräldrarna under tiden när barnet befann sig hos den andra föräldern, minskade föräldrarnas upplevelse att vara en del av hälften av barnets liv. I de fall där föräldern inte fick några uppdateringar kände sig föräldern maktlös och önskade mera öppenhet och kontakt. I de fall där samarbete inte var ett alternativ (t.ex. växelvis boendet pga. domstolsbeslut eller konflikter mellan föräldrarna) försökte föräldrarna minimera kontakten och var ibland oroliga hur barnen har det hos den andra föräldern. Föräldrarna var även lyhörda och tolkade barnens respons och beteende för att kunna ändra på arrangemang för att optimera anpassningen, t.ex. ändrande av tidtabellerna eller satt in en extra träff ifall barnet saknade den andra föräldern. Föräldrarna upplevde att barnens reaktioner var normala reaktioner till adaptationen. Många av föräldrarna oroar sig dock över hur det ständiga flyttande kommer att påverka barnen i det långa loppet. Många mammor var även oroliga över att det växelvisa boendet skulle inverka negativt på barnets anknytning till mamman medan några pappor såg detta som mammornas ursäkt till att få spendera mera tid med barnet/barnen. I några fall betonades vikten av mammabarn förhållandet då pappan hade spenderat mindre tid med barnet före separationen medan andra hade konservativa tankar om betydelsen av mammans och pappans förhållande till barnet i tidig ålder. Största delen av föräldrarna var övertygade om att barnet/barnen inte visade några tecken på illamående och att barnen hade anpassat sig bra till det växelvisa boendet.

Emma Fransson, Anna Sarkadi, Anders Hjern och Malin Bergström (2016) tar upp i artikeln *Why should they live more with one of us when they are children to us both? Parents' motives for practicing equal joint physical custody for children aged 0–4* deras forskning där det forskat i föräldrarnas orsak till att välja växelvist boende för barn i åldern 0–4 år efter att föräldrarna separerat. I studien framkom två olika teman: Samma rättigheter och skyldigheter samt För barnets skull. I temat Samma rättigheter och skyldigheter ansåg föräldrarna att de båda hade lika mycket rätt till barnet och samma skyldigheter samt betonade ett jämlikt föräldraskap. Även om de flesta föräldrarna var överens om att båda föräldrarna skulle ha samma rättigheter och skyldigheter till barnet uppstod det problem med implementeringen av det växelvisa boendet i de fall där det funnits problem med ojämlika föräldraroller i parförhållandet före separationen, då separationen varit mera dramatisk eller då det växelvisa boendet inte var ett gemensamt beslut utan en

boendeform beslutad av domstolen. Både mammorna och papporna höll med om att papporna ibland måste kämpa mera för deras rättigheter till det växelvisa boendet. Det fanns också två föräldrar som ansåg att det växelvisa boendet inte var ett bra val för barnen även om deras barn bodde växelvist. En pappa tyckte synd om barnen för att de måste ha två hem medan en mamma ansåg att det växelvisa boendet passade bättre åt föräldrarna än åt barnen. I de fall där domstolen beslutat om det växelvisa boendet upplevde många mammor att man i beslutet betonade för mycket det jämställda föräldrskapet och inte såg på vad var bäst för barnet. Papporna igen ansåg att systemet var emot dem och att mammorna ansågs mera värdefulla speciellt då de gällde små barn.

I temat för barnets skull beskrev föräldrarna att det växelvisa boendet var i det bästa intresset för barnet och både mammorna och papporna beskrev involverat faderskap som det ideala målet. De föräldrar som ansåg att kärnfamiljen var idealet ansåg att det växelvisa boendet minimera skadan som separationen hade. Föräldrarna var även glada över att barnen inte mera utsattes för de konflikter som kunde pågå i förhållandet. De beskrev att barnen hade fått gladare föräldrar och då föräldrarna bara såg barnen hälften av tiden, upplevde både mammorna och papporna att de kunde fokusera bättre och ge mera uppmärksamhet åt barnen. Största delen av föräldrarna ansåg att det växelvisa boendet var en naturlig följd efter separationen av två involverade föräldrar. Dock fanns de dem som var tveksamma över att ha växelvist boende pga. av att barnet var så litet eller då man inte lita på den andra föräldern. De som var tveksamma hade ändå som mål att barnen skulle bo växelvist.

Anu Hukka (2015) har i sin Pro gradu avhandling *Kahden kodin lapset – vanhemprien kokemuksia vuoroviikkoasumisen eduista ja haasteista* velat ta reda på föräldrarnas tankar och upplevelser om det växelvisa boendet och målet med forskningen var att lyfta upp föräldrarnas upplevelser av det växelvisa boendet, dess fördelar samt utmaningar både från föräldrarnas och barnens perspektiv. För forskningen intervjuades 11 familjer, det vill säga 22 stycken föräldrar som har kommit överens om växelvist boende hos barnatillsyningsmannen. Vid intervjusituationen var barnen mellan 5 och 14 år.

I Hukkas forskning hade de flesta familjerna övergått till växelvist boende snabbt efter separationen eller efter en kort provotid, undantag en familj där man börjat med växelvist

boende 10 år efter separationen. I denna familj bodde barnet växelvist i två veckors perioder medan man i de andra familjerna hade ett vecka-vecka system. I två av familjerna hade barnets åsikt tagits i beaktan vid val av barnets boendeform. Många hade dock under det växelvisa boendet frågat barnets åsikter och följt noggrant med hur barnet anpassar sig till boendearrangemanget. I alla familjer utan en hade barnen sin hemadress hos mamman och alla mammor var de som fick barnbidraget. Inga underhållsbidrag betalades mellan föräldrarna.

Orsaken till att familjerna valt växelvist boende var föräldrarnas (pappans) vilja att spendera så mycket tid som möjligt med barnet, tidtabeller då ena föräldern hade ett oregelbundet eller skiftesjobb. I ett fall var den ursprungliga orsaken enligt förälderns ex-partner att den inte skulle behöva betala underhållsbidrag. De flesta hade valt det växelvisa boendet utgående från föräldrarnas synvinkel och bara varannan hade funderat på vilka fördelar det har för barnet eller vad som är bäst för barnet.

Vid diskussion om de positiva sakerna med det växelvisa boendet utgick de flesta föräldrarna från föräldrarnas synvinkel medan bara två föräldrar tog upp vilka de positiva sakerna är från barnets synvinkel. Föräldrarna ansåg att det positiva med det växelvisa boendet från förälderns synvinkel var tidtabeller, flexibilitet och egen tid. Medan de som nämnde det positiva utgående från barnets ansåg att barnet tycker om detta arrangemang och att barnet får vara med båda föräldrarna.

Då föräldrarna tog upp olika utmaningar med det växelvisa boendet diskuterade de det mera från barnets synpunkt än då föräldrarna nämnde det positiva med det växelvisa boendet. Från föräldrarnas svar uppstod det fyra olika teman: 1) barnens upplevelser, 2) praktiska utmaningar, 3) problem med kommunikationen och 4) andra saker. Föräldrarna ansåg att det växelvisa boendet är tungt för barnen och många nämnde att barnen saknar den föräldern som barnet inte är hos. En av föräldrarna nämnde att det inverkar på barnets kompisrelationer då barnets föräldrar bodde 12 km från varandra. Överlag ansåg dock föräldrarna att barnen hade anpassat sig bra till det växelvisa boendet även om barnen hade upplevt det som utmanande i början. Då föräldrarna tog upp de praktiska utmaningarna var det speciellt två utmaningar som nämndes: gemensamma regler och var sakerna skall finnas. Detta försvårade både föräldrarnas och barnens vardag. Detta var dock något

som hade klarnat under den tiden som barnet hade bott växelvist. Vardagskläder fanns hos båda föräldrarna, andra hobbyredskap åkte mellan föräldrarna vid behov och reglerna hos båda föräldrarna diskuterades. Varannan förälder tog upp kommunikationen som en utmanande sak i det växelvisa boendet. Föräldrarnas förhållande och hur väl kommunikationen fungerar dem emellan ansågs ha en stor betydelse för det växelvisa boendet. Då det gällde yngre daghemsbarns saker och program fanns det mycket utmaningar och krävde mycket samarbete och informerande mellan föräldrarna. Andra dåliga saker med det växelvisa boendet var det att föräldrarna saknade barnen då de var borta samt pengar då man inte hade noggrant kommit överens om dem eller om det inte var jämlikt.

Antti Rissanen, Aino Kääriäinen, Kati Rantala, Laura Sarasoja och Marjut Aukio (2017) har i sin forskningsartikel *Vuoroasumisen periaatteet ja sopiminen vanhempien ja viranomaisten käsityksinä* studerat föräldrarnas och myndigheternas uppfattningar om hur man kommer överens om växelvist boende samt det växelvisa boendets principer. För studien har de intervjuat 14 föräldrar samt använt sig av 56 stycken av tingsrättens förfrågade utredningar gällande vårdnad om barn och umgängesrätt som socialväsendet gjort. I intervjuerna deltog föräldrar som hade barn i åldern 2–18 år. I socialväsendets utredningar var barnen mellan 1 och 12 år. I studien har man kommit fram till tre olika kategorier då det gäller uppfattningarna och överenskommandet om det växelvisa boendet. Dessa tre är 1) upprätthållandet av familjeidealen 2) barnets boende samt 3) arrangerande av vardagen. Materialet som studerats är det motsatta. Föräldrarna som har intervjuats förverkligar det växelvisa boendet av egen vilja medan i det andra materialet har föräldrarna inte kunnat komma överens om barnets vård och umgängesrätt och därför sökt om ett beslut genom tingsrätten.

I den första kategorin ”Upprätthållandet av familjeideal”, ansåg de föräldrar som hade ett tätt samarbete med barnets andra förälder att det växelvisa boendet var självklart den bästa alternativa boendeformen för barnen efter att man hade bott tillsammans som en kärnfamilj och föräldrarnas mål var att undvika fördelningen mellan när- och distansförälder. Föräldrarna strävade till ett delat föräldraskap där vänligheten skulle ligga i centrum. Samma princip togs upp i socialväsendets utredning. I alla fall hade dock inte vänligheten uppfyllts utan man har istället försökt undvika konflikter mellan föräldrarna. Föräldrarna kunde dock sätta sig vid samma bord och prata om barnets angelägenheter. Ingen

av föräldrarna tog upp att det skulle ha funnits något gräl mellan föräldrarna om barnets vård och omsorg. Det ömsesidiga förhållandet var av officiell karaktär och man diskuterade om barnets viktigaste angelägenheter. Samma sak framkom i socialväsendets utredning. En förmåga att kunna flexibelt komma överens om hur man skulle träffa barnet ansågs vara ett tecken på samarbetsförmåga och detta ansågs vara en förutsättning för det växelvisa boendet. Om det fanns brister i samarbetsförmågan ansågs detta enligt socialväsendets utredningar att vara ett hinder för det växelvisa boendet. Många tog upp det jämlika föräldraskapet vilket betydde att föräldrarna litade på att även den andra föräldern ansåg att barnets välmående var den primära målsättningen. Det jämlika föräldraskapet betydde även för många föräldrar att man inte ville blanda sig in i den andra förälderns fostringsmetoder. Dock var de flesta föräldrarna intresserade av den tid som barnet var hos den andra föräldern. De föräldrar som hade bibehållit en tät kontakt berättade också för varandra om vardagen hos den andra föräldern. De flesta försökte även att barnets vardag skulle se likadan ut.

Då det gällde barnets boende var tre av de intervjuade föräldrarnas barn skrivna hos pappan och nio var skrivna hos mamman. Två av föräldrarna hade gjort så att ett av barnen var skrivet hos mamman och ett hos pappan. För en del föräldrar var det av stor betydelse hos vem barnet var skrivet medan det för andra var oviktigt. Hos vem barnet/barnen var skrivna kunde föräldrarna också växla sinsemellan för att till exempel få barnet i närskolan eller då det gällde skolskjutsar. Beroende på hos vem barnet hade sin hemadress var både en principfråga samt hade praktiska aspekter. I utredningen av socialväsendet tog de upp att man funderade noggrant vid byte av barnets boningsort och hos vem barnet skulle vara skrivet. Att göra så små ändringar i barnets livssituation kom i första hand. För att göra inkomstfördelningen mera jämlik utnyttjade en del föräldrar hos vem barnen var skrivna. I en familj var ena barnet skrivet hos mamman och andra hos pappan så att man kunde dela på barnbidraget. En del av föräldrarna kritiserade det finska stödsystemet då det inte tar i beaktan det växelvisa boendet. Största delen av de föräldrar som inte betalade underhållsbidrag åt varandra upplevde att man kunde sköta barnens ekonomi i god anda. Nio av föräldrarna berättade att de betalade barnets utgifter för sin del eller genom ett gemensamt konto. Det hjälpte att dessa hade en stabil ekonomi. Pengar var inte i en central roll och föräldrarna försökte undvika att strida om pengar ända in i det sista. Fem av föräldrarna berättade att den ena av föräldrarna betala underhållsbidrag och i tre av dessa

fall betalade FPA skillnaden. Några föräldrar tog upp deras utmanande pengasituation men påpekade inte att det skulle ha påverkat det växelvisa boendet negativt på något sätt. Föräldrarna hade kunnat komma tillsammans överens om pengar och detta inverkar inte på andra överenskommelser.

Då det gällde avståndet mellan föräldrarnas hem poängterade alla att avståndet mellan föräldrarnas hem måste vara sådant att det inte inverkar på barnens skolgång. I socialväsandets utredningar tog man även ställning till avståndet mellan föräldrarnas bostäder. För att man skulle kunna göra ett beslut om växelvist boende krävdes det att föräldrarnas hem låg tillräckligt nära varandra. Dock fanns det konflikter i socialväsandets beslut 5 km var okej men inte 6 km. Myndigheternas upplevelse av distansen mellan föräldrarnas hem och dess inverkan på barnen stod i konflikt med varandra; de ansåg att avståndet spelade en stor roll, men vad som är tillräckligt nära hade inte specificerats eller så hade det specificerats ologiskt.

I några intervjuer med föräldrarna tog de upp till vilken ålder det växelvisa boendet passar. I en familj hade man förflyttat sig till det växelvisa boendet gradvis. På detta sättet lärde sig barnet att spendera längre tider hos den andra föräldern. I den andra familjen hade man inte börjat med växelvist boende för det allra minsta barnet. I socialväsandets utredningar ansåg man att det växelvisa boendet passade bra för barn under skolåldern men såg lite kritiskt på det växelvisa boendet för barn i skolåldern då barnen då börjar få kompisrelationer och då spelar enligt socialväsandet det en stor roll om föräldrarna inte bor nära varandra och barnet inte kan uppehålla sina kompisrelationer då den är hos den andra föräldern. Socialväsandets och experternas tankar om för vem det växelvisa boendet passar står i konflikt då experterna kritiserat växelvist boende för små barn och socialarbetarna ansåg att det passar bäst för småbarn.

Föräldrarna berättade att de hade ett muntligt eller skriftligt kontrakt över hos vem barnet bor hos, pengar som gäller barnet, barnets boende hos föräldrarna, samt om skolan och dagvården. Hälften av föräldrarna hade kommit överens om sakerna utan en barnatillsyningsman eller andra myndigheter. De flesta hade bara ett muntligt kontrakt. Föräldrarna upplevde att ta med en tredje part skulle minska på deras autonomi. De som hade kommit

överens om växelvist boende tillsammans med en barnatillsyningsman ansåg att den utomstående personen hjälpte till i separationen och de kunde lita på att de gjorde rätt beslut.

Då det gällde arrangerandet av vardagen berättade åtta föräldrar att deras barn bodde vecka-vecka med båda föräldrarna. De sex andra föräldrarna berättade att de inte hade någon klar rytm på grund av den ena förälderns jobb. En del poängterade att det växelvisa boendet gjorde att de kunde satsa på sin arbetskarriär. Föräldrarna kunde jobba mera de veckor då barnet eller barnen var borta och satsade mera på fritiden då föräldern hade barnet/barnen hos sig. I idealfallet möjliggjorde det växelvisa boendet att föräldrarna kunde förbinda sig till både familjen och sin fritid, dvs för det mesta arbetet. Det växelvisa boendet hade även gjort att en förälder hade varit tvungen att begränsa sin arbetskarriär då föräldern inte ville flytta till en annan ort på grund av att föräldern ville ha möjlighet att spendera mera tid med barnen. I studien kom det upp att barnen ofta hade sitt eget rum hos båda föräldrarna. En del föräldrar hade köpt vardagliga saker som till exempel tillräckligt med kläder till båda hemmen medan andra barn släpade med sig stora kassar mellan föräldrarnas hem. Många föräldrar ansåg att en av de negativa sakerna med det växelvisa boendet var flyttandet av saker mellan hemmen och fördelningen av sakerna i båda hemmen. En del medgav att de ansåg att det ständiga förflyttandet av saker mellan föräldrarna var stressigt för barnen.

I studien kom det fram att alla var relativt nöjda med det växelvisa boendet och att man hade kunnat komma överens om de mest centrala grejerna. Ingen av föräldrarna hade några större gräl med barnets andra förälder, dock hade alla inte så varma förhållanden till den andra föräldern.

5 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING

Syftet med denna studie är att ta reda på hur föräldrar till barn som börjat med det växelvisa boendet då barnen varit under sju års ålder upplever det växelvisa boendet, samt att ta reda på vad deras tankar om växelvist boende är.

Mina forskningsfrågor är:

- Vilka var orsakerna till att föräldrarna valt växelvist boende för sina barn och hur har man delat upp det växelvisa boendet?
- Hur upplever föräldrarna att det växelvisa boendet fungerar och vilka för- och nackdelar upplever föräldrarna att det finns med det växelvisa boendet bland barn under sju års ålder?
- Hurdant stöd upplever föräldrarna att de fått från småbarnspedagogiken angående det växelvisa boendet?

6 METOD

För detta examensarbete har jag valt att använda mig av kvalitativa temaintervjuer som forskningsmetod och för att analysera mitt material har jag använt mig av Jacobsens (2007) innehållsanalys. Till nästa kommer jag att ta upp dessa metoder, hur jag har fått tag på mina intervjupersoner samt de etiska aspekterna för detta examensarbete.

6.1 Temaintervju

Intervjun är en slags diskussion som grundar sig på forskarens initiativ och målet med intervjun är att belysa respondentens tankar och upplevelser (Eskola & Suoranta 1998 s.83). Då jag var intresserad av att belysa föräldrarnas tankar och upplevelser om det växelvisa boendet ansåg jag att en intervju var den bästa metoden för att samla in mitt forskningsmaterial.

För att samla in mitt material gjorde jag individuella temaintervjuer som utgick från den intervjuguide jag gjort upp (se bilaga 1 och bilaga 2). Vid en temaintervju går man igenom på förhand bestämda teman. Forskaren ställer inte färdiga frågor utan intervjun utgår från en stödlista. De teman forskaren är intresserad av, går forskaren igenom med alla forskningspersoner. Ordningen behöver dock inte vara den samma och forskaren behöver inte gå igenom alla teman i samma utsträckning med alla forskningspersoner. (Hirsjärvi & Hurme 2011 s.47–48; Eskola & Suoranta 1998 s. 86.) De teman som tas upp utgår ifrån den teoretiska referensramen, det vill säga det som man redan vet om fenomenet (Tuomi & Sarajärvi 2009 s.75). Intervjuguiden (se bilaga 1 och bilaga 2) byggdes upp genom den

information som redan fanns om det växelvisa boendet, det vill säga utgående från bakgrunden, den teoretiska referensramen samt den tidigare forskningen.

Enligt Hirsjärvi & Hurme (2001 s.73) är det viktigt att man före en temaintervju gör en tillräckligt stor mängd förhandsintervjuer för att kunna ställa de rätta frågorna vid de riktiga intervjutillfällena då det är svårt att kunna fråga de rätta frågorna på rak arm. På grund av att jag hade en begränsad mängd intervjupersoner till förfogande hade jag inte möjlighet att göra någon förhandsintervju.

6.2 Val av intervjupersoner och genomförande av intervjuerna

Då man utför en temaintervju skall man välja intervjupersoner som man vet att är intresserade och vet om ämnet (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Kriterierna för att kunna delta i min forskning var att deltagarna i mina intervjuer skall vara föräldrar till barn som har börjat med växelvisa boende då barnen varit mellan 0–6 år gamla. För att få tag på intervjupersoner använde jag mig av sociala medier. Jag skrev ett informationsbrev som ett inlägg på både finska och svenska (se bilaga 3 och 4) i fem olika Facebookgrupper: Lokakuiset 2016, Marraskuiset 2016, Småbarnsföräldrar i huvudstadsregionen, Ero-lasten vuoroasuminen lähtökohdaksi ja lait, käytännöt ym. kuntoon! och Lapsiperheiden vertaistukiryhmä och dessutom satte jag upp inlägget på min Facebooksida. Orsaken till att jag skrev inlägget (se bilaga 3 och 4) i de grupper jag gjorde på Facebook var att jag hörde till dessa grupper och i dessa grupper ansåg jag att det kunde finnas potentiella intresserade intervjupersoner. Inlägget på min Facebooksida delades flitigt av både vänner och av vänner till mina vänner. Jag kontaktades av cirka 6–7 potentiella intervjupersoner varav fyra visade sig motsvara de kriterier jag hade för min forskning. En femte intervjuperson kontaktade jag efter att personen hade hört om min forskning och hade gett lov att jag får kontakta personen. För min studie lyckades jag få tag på fem intervjupersoner vilket jag upplevde var ett bra resultat då jag hade som mål att intervjua 6–8 personer. Fyra av intervjuerna tog plats hemma hos intervjupersonerna och en intervju utfördes på ett bibliotek i Östra Nyland. Längden på intervjuerna varierade. Den kortaste intervjun tog 18 min och den längsta intervjun 1 h 43 min. I medeltal tog intervjuerna 45 min. Som tack för sitt deltagande i intervjuerna fick intervjupersonerna en chokladplatta i gåva.

6.3 Innehållsanalys

För att analysera mitt material har jag använt mig av innehållsanalys. Innehållsanalys handlar om textanalys där man analyserar färdig text eller annat som har blivit omvandlat till text (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Intervjuerna jag gjorde bandades in och transkriberade så snabbt som möjligt efter intervjun så att intervjuerna var i färskt minne och det var lättare att komma ihåg och skriva upp vad personerna sagt. Sammanlagt blev det 48 sidor transkriberad text.

För att utföra min innehållsanalys har jag använt mig av Jacobsens (2007) riktlinjer för hur man utför en innehållsanalys. Enligt Jacobsen (2007 s. 139–140) skall man börja med att kategorisera det vill säga dela upp texten i teman eller problemställningar. Jacobsen säger att då man använder sig av en intervjuguide som innehåller en översikt över teman har man redan gjort den grundläggande kategoriseringen. Då jag använde mig av en intervjuguide med olika teman som jag var intresserad av utgående ifrån bakgrunden, den teoretiska referensramen och den tidigare forskning hade jag redan gjort en grundläggande kategorisering.

Nästa fas går ut på att fylla kategorierna. Detta gör man genom att ta ut citat ur intervjun och klargör vad intervjupersonen har sagt om kategorin. (Jacobsen 2007 s.139) Jag läste igenom alla mina intervjuer och fyllde kategorierna med citat från de fem olika intervjuerna. Efter att jag hade fyllt kategorierna med citat från intervjuerna jämförde jag intervjuerna och började söka olika likheter och skillnader som fanns i intervjuerna, vilka teman tas upp av alla, vilka teman tas upp av några men inte av alla och vilka teman tas upp av bara en person. Jag tar upp hur många respondenter har sagt vad om de olika teman samt i de fall som det kommit fram orsaken till detta.

6.4 Etiska aspekter

Då en kvalitativ forskningsintervju görs måste de etiska aspekterna beaktas under hela forskningsprocessen (Kvale & Brinkmann 2009 s.78) Detta är väldigt viktigt då en forskning ofta betyder att man gör ett intrång i en annan individs liv (Jacobsen 2007 s.21). Patel och Davidson (2011 s.63) tar upp de fyra etiska huvudkraven för en forskning.

Dessa är informationskravet, samtyckskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet. Till nästa går jag djupare igenom dessa fyra olika krav samt hur jag gjort för att uppfylla dessa krav för min studie.

Informationskravet handlar om att informera de som deltar i forskningen om forskningens syfte. Deltagarna i min studie hade innan de tog kontakt läst mitt informationsbrev (se bilaga 3 och 4) där jag beskrev syftet med min studie. Deltagarna fick ännu läsa igenom informationsbrevet före intervjun inleddes och tilläggsinformation gavs om studien i de fall där intervjupersonen hade tilläggsfrågor. Alla deltagare fick sedan skriva under informerat samtyckes blanketten (se bilaga 5) och på detta sätt gav de sitt samtycke till att delta i intervjustudien.

Konfidentialitetskravet handlar om att personerna skall ges största möjliga konfidentialitet och att personuppgifter skall förvaras på en plats som ingen annan kan få tag på dem. I min studie har inga deltagares namn skrivits upp i samband med intervjuerna och all information som funnits om deltagarna samt intervjumaterialet för studien har bara funnits på en plats som jag har haft tillgång till. I de fall föräldern nämnt barnets namn och dessa funnits med i ett citat som jag har tagit med för att belysa resultaten har barnets namn ändrats.

Nyttjandekravet betyder att den information som har samlats in bara får användas för studiens ändamål. All information som samlats in, det vill säga de fem bandade intervjuerna samt det transkriberade intervjumaterialet, har bara använts för denna studie och kommer att förstöras genast då examensarbetet har blivit godkänt. Jacobsen (2007 s. 26) tar även upp att resultaten för studien skall försöka återges så korrekt som möjligt och i sitt rätta sammanhang. Resultatens för denna intervjustudie har återgetts så fullständigt som möjligt och ingen data eller resultat har förfalskats.

6.5 Reliabilitet och validitet

Reliabilitet handlar om forskningsresultatens konsistens och tillförlitlighet det vill säga kan man komma fram till samma resultat vid en annan tidpunkt och kan andra forskare komma fram till samma resultat. (Kvale & Brinkmann 2009 s. 263)

Undersökningsmetoden kan påverka själva resultatet och de som blir undersökta påverkas ofta av undersökaren samtidigt som undersökaren påverkas av de relationer som uppstår under datainsamlingsprocessen (Jacobsen 2007 s. 169). Inom intervjuforskning ställs ofta frågan om intervjuarens reliabilitet. Att tolka en intervju är inte lätt och kan påverka resultatet. Hur noggrant och väl intervjuerna är utskrivna, var forskaren sätter komma-tecken och punkter, hur man tolkar olika pauser och tonfall samt andra emotionella aspekter inverkar på forskningens reliabilitet. (Kvale & Brinkmann 2009 s. 200–201)

Intervjuutskriftens validitet är ofta svårare att fastställa än dess reliabilitet (Kvale & Brinkmann 2009 s. 203). Enligt Jacobsen (2007 s. 156) handlar validitet om resultaten uppfattas som riktiga. Forskningens validitet definieras vanligtvis med denna fråga: Mäter du vad du tror att du mäter? (Kvale & Brinkmann 2009 s.264). Enligt Jacobsen (2007 s. 156–163) kan validiteten kontrolleras genom att jämföra resultaten med andra undersökningar och se om forskningens resultat överensstämmer med dem, genom att kritiskt granska forskningsprocessen till exempel har rätt personer intervjuats och vilken slags information har de gett, genom att kritiskt granska analysfasen dvs. har man kategoriserat rätt och återspeglar den data som samlats in.

7 RESULTAT

I denna resultatdel börjar jag med att beskriva deltagarna i min studie. Efter det går jag igenom de fyra olika huvudteman som kom upp i min forskning: 1) Det växelvisa boendet utgår från föräldrarnas behov 2) Det växelvisa boendets olika delområde 3) Det växelvisa boendets för- och nackdelar 4) Varierande stöd från småbarnspedagogiken. Dessa teman besvarar de forskningsfrågor jag ställt.

7.1 Beskrivning av deltagarna

Alla fem föräldrar som deltog i denna studie var mammor till barnet/barnen. I två familjer hade man ett barn och i tre av familjerna två barn. Barnen i familjerna hade varit mellan 1,5 år och 7 år då föräldrarna separerade. I tre av familjerna bodde barnen ännu växelvist. I en av familjerna hade man slutat med det växelvisa boendet efter 1,5 år då det växelvisa boendet inte passade för familjen. I det andra fallet där det växelvisa boendet hade

avslutats var barnen redan så gamla att de hade flyttat hemifrån. I de familjer där barnen ännu bodde växelvist hade barnen bott växelvist mellan 1 år och 2 månader till 3 år. I den familjen där barnen hade flyttat hemifrån hade barnen bott växelvist i över 10 år. I alla familjer var barnen skrivna hos mamman.

7.2 Det växelvisa boendet utgår från föräldrarnas behov

Orsaker till att föräldrarna valt växelvist boende

Orsakerna till att man efter föräldrarnas separation valt växelvist boendet för barnen var flera. I två av familjerna hade man valt växelvist boende på grund av mammans arbete. I en av dessa två familjer hade pappan även önskat att barnen skulle bo växelvist för pappan ville vara mera än bara en veckoslutspappa.

I: ”Eli periaatteessa se oli sun työ, jonka takia te valitsitte tää vuoroasuminen?”

R: ”No se oli yks syy, mutta se oli myös lasten isän oma toive. Että hän haluaisi sen vuoroviikko asuminen. Hän ei halunnut olla vain viikonloppu isä.”

I: ”Så egentligen var det på grund av ditt jobb som ni valde växelvist boende”

R: ”Nå det var en orsak, men det var även barnens pappas egna önskemål. Han ville ha växelvist boende. Han ville inte bara vara en veckoslutspappa.” (Min egen översättning till svenska)

En mamma beskrev att man hade valt växelvist boende utgående från att det skall vara rättvist för föräldrarna. De upplevde att båda skulle få ha lika mycket tid med barnen samt egen fritid. Mamman tog själv upp att det är kanske en lite egoistisk utgångspunkt för det växelvisa boendet.

”Det var väl just för att, mycket också för att det skulle vara rättvist, att vi har nog varit noga med det att ingendera föräldern har mera rätt till barnen på det sättet. Och så är det också att man har rätt till lika mycket fritid om man tänker egoistiskt alltså som vuxen att man har liksom, att man har rätt, vi delar liksom på allting.”

I den familjen där man inte börjat det växelvisa boendet direkt efter föräldrarnas separation beskrev mamman att det var pappas önskemål att börja med det växelvisa boendet efter att pappan hade träffat sin nya flickvän, så att pappan inte skulle behöva betala underhållsbidrag.

” Meillä oli ennen sitä pitkään tai erosta alkaen niin oli toi joka toinen viikonloppu mut sitten tää isä tapasi tää sen tyttöystävä niin sit se halus sen viikko-viikko sitten. Et hänen ei tarvitse maksaa mitään elatusmaksuja.

”Vi hade före det länge eller ända sedan vi skiljdes, att vartannat veckoslut men så träffade pappan sin flickvän och så ville han sedan ha vecka-vecka. Så att han inte behöver betala något underhållsbidrag”
(Min egen översättning)

Endast en mamma uttryckte att de i någon mån hade utgått från barnen då de började med det växelvisa boendet. I den familjen ville båda föräldrarna spendera så mycket tid med barnen som möjligt och därför börjat med det växelvist boende för barnens skull. Mamman hade också önskat att omställningen skulle vara så liten som möjlig för barnen. Då deras yngsta barn bara var 1,5 år ansåg mamman att det var viktigt att barnet skulle få möjlighet att bygga upp en nära kontakt till båda föräldrarna efter deras separation.

”.....fast det var jätte tufft för mig så skulle ja ju vilja att det för barnen skulle bli en så liten omställning som möjligt. Och så vet jag att jag tänkte mycket där ändå kanske, eftersom då pojken var den yngre, han var 1,5 år så tänkte jag att det kändes som om att, att jag ville att han säkert skulle ha en kontakt till oss båda.....”

Uppdelning av det växelvisa boende

I alla familjer utom en hade man börjat med det växelvisa boendet direkt efter att föräldrarna hade separerat. I en familj hade man börjat med det växelvisa boendet 1,5 år efter föräldrarnas separation. I denna familj hade barnet bott med mamman och spenderat vartannat veckoslut med pappan före de började med det växelvisa boendet. I fyra av familjerna hade man valt att barnen skulle bo vecka-vecka och i en familj bodde barnen 50/50 med båda föräldrarna utgående ifrån pappans långa ledigheter (sex-åtta dagar) från jobbet. I denna familj bodde barnen ändå ungefär hälften och hälften med båda föräldrarna varje månad.

”Så var dom alltid hos sin pappa då när han hade sina pitkät vapaat. Så de kunde hända att dom var sju dagar eller dom kund vara liksom åtta dagar eller sex dagar men att sådär i månaden så blev det alltid att dom hade varit hälften och hälften”

I de fyra familjer där man direkt hade börjat med det växelvisa boendet efter föräldrarnas separation hade man genast tagit i bruk vecka-vecka eller byggt upp det växelvisa boendet utgående från pappans långa ledigheter, utan att första prova med några kortare testperioder. Det framkom i intervjuerna att i fyra av fem familjer inverkade någondera av föräldrarnas arbetssituation på hur man hade delat upp det växelvisa boendet och att vecka-vecka passade föräldrarna bäst.

Barnens delaktighet

I ingen av familjerna hade barnen tagits med i beslutet om att börja med det växelvisa boendet. Orsaken till detta var enligt tre av mammorna att barnen var så små att det inte kunde uttala sig i den frågan samt att det är föräldrarna som ser helhetssituationen och det är de vuxna som gör besluten.

”Nå hon var ganska liten så hon kunde ju inte uttala sig. Att säkert nu, om vi nu skulle skilja oss skulle hon säkert kunna uttala sig, eller hon skulle kunna uttala sig men att sen ja så känns det ju ändå så där att de e ju vuxna som ser va som, som ser helhetssituationen sånt som barnen inte ser.”

Tre av mammorna betonade dock att de ändå lyssnade på barnen då de bodde växelvist och skulle ha gjort ändringar ifall det skulle ha visat sig att barnet inte skulle må bra av det växelvisa boendet. I en familj hade beslutet om det växelvisa boendet gjorts upp tillsammans med barnatillsyningsmannen och mamman motivera boendearrangemanget åt barnen med det att de har ett kontrakt att följa och ändringar i kontraktet kräver diskussion.

Träffas eller pratar med barnen under den andras vecka

I två familjer träffade man även barnen under den andra förälderns vecka och kunde även hjälpas åt att sköta barnen.

”.....et siis on välillä sellaista et voi vähän joustaa ja venyä että jos toisella on joku juttu”

”.....ibland är det så att man kan vara flexibel om den andra har något program” (Min egna översättning)

I den ena familjen brukade mamman ringa pappan och be honom komma och träffa barnen ifall de saknade honom. Föräldrarna kunde även göra saker tillsammans med barnen och umgås och träffa gamla gemensamma vänner. I denna familj var man även flexibel ifall de andra behövde hjälp med barnen. I den andra familjen hade man kommit överens tillsammans med barnatillsyningsmannen om att man i första hand kontaktade den andra föräldern ifall man behövde hjälp med barnen. Orsaken till detta var att ingendera av föräldrarna hade släkt som bodde i närheten och som skulle ha kunnat hjälpa till att sköta barnen vid behov. I denna familj hade det visat sig att det var bäst att vara barnvakt åt sina egna barn hemma hos den föräldern vars vecka det var. Barnen höll inte annars koll på vems vecka det var och trodde att byte redan hade skett, ifall de kom hem till den andra föräldern under den andra förälderns vecka. Nu då barnen har blivit äldre och går i skolan så spenderar de tid hos mamman både före och efter skolan då mamman bor närmare

skolan. Barnen upplevde mammans hem som deras egentliga hem. En orsak till detta kan bero på att mamman bor kvar i deras före detta gemensamma hem.

I de familjer där man inte träffade barnen under den andra föräldrarnas vecka brukade en mamma ringa barnet under pappans vecka medan pappan inte hörde av sig till barnet under mammans vecka. I en familj hade mamman valt att inte kontakta barnen under den veckan då barnen var hos pappan så att inte hennes saknad skulle smitta över till barnen. Dessutom upplevde mamman att barnen skulle få koncentrera sig på pappan då de var hos honom.

”Men så hade jag en sådan tanke att, fast jag hade jätteledsamt så ringde jag inte aldrig till dem under dom där veckorna som dom var hos pappa för jag ville inte att den där ledsamheten skulle smitta av sig. Eller jag hade på något sätt en sån tanke att dom sen kan bara få jätteledsamt om dom hör min röst eller sådär. Inte vet jag om det skulle ha varit så men att på något sätt så kände jag att jag ville eller tänkte så att dom skulle få koncentrera sig på pappa när dom var hos pappa och mamma då som dom var hos mamma”

7.3 Det växelvisa boendets olika delområden

Föräldrarna tog upp fyra olika delområden gällande hur det växelvisa boendet fungerar. Dessa fyra delområden är förflyttningarna, barnets anpassning, kommunikation och samarbete samt barnets ekonomi.

7.3.1 Förflyttningarna

I tre av familjerna skedde byte av hem på söndagen. I en familj gjorde man bytet på måndagar och i en familj hade man inte någon speciell dag då man hade byte utan utgick ifrån pappans arbetsturer. Ingen familj gjorde bytet på daghemmet. I en familj var orsaken till att man inte flytta mellan föräldrarna via daghemmet den, att det äldre syskonet som redan börjat skolan hade önskat att byte inte skulle ske på en måndag då barnet inte ville ta med sig alla grejer till skolan. Detta inverkar även på beslutet att byta under veckoslutet hos vem barnen var. En familj hade prövat på att byta hos vem barnet var genom daghemmet men det hade visat sig att det inte passade för barnet och gjorde barnet oroligt. Därför hade man valt att sköta bytet hemma.

”Me kokeiltiin jossain vaiheessa sitä että, et se hakis sitä suoraan tarhasta mut se ei kyl toiminut ollenkaan.....Et sit se vaan huusi että äitin pitää hakee, äitin pitää hakee. Niin sit muutettiin takaisin siihen että mä käyn sit hakee sen jos se on tarhaas sillee sinä päivänä kun sen iskä tulee. Niin sit mä käyn hakee

sen ja sit me keretään just ja just hakee sen reppu ja sit se lähtee mut et, mut sit se lähtee sit sillee paljon paremmin. Se ei itke eikä se huuda eikä se niinku reagoi hirveen voimakkaasti siihen kun se saa tulla kuitenkin kodin kautta.”

”Vi prövade vid något skede att han skulle hämta henne direkt från daghemmet, men det fungerade inte als.....Då skrek hon bara att mamma måste söka, mamma måste söka. Så ändra vi tillbaka att jag går och söker henne om hon är på daghemmet under den dagen som pappa kommer. Så går jag efter henne och så hinner vi just och just söka ryggsäcken och så åker hon iväg, men då, men då åker hon iväg mycket bättre. Hon gråter och skriker inte och reagerar inte så starkt då hon ändå får komma hem via.”
(Min egen översättning)

I tre familjer var det pappan som förde och hämta barnet/barnen då barnet/barnen bytte hos vem barnet/barnen var. Medan man i två familjer gjorde så att den som barnet/barnen var hos förde barnet till den andra föräldern efter sin vecka med barnen.

”Öööö, vi hämta alltid hem, det var liksom den av oss som hade barnen som sedan, att om jag hade haft min vecka med dom sp förde jag dem och dom pick och pack till pappa och sen igen när dom kom till mig var det han som hämta dem”

I de familjer som pappan förde och hämtade barnen tog en mamma upp att orsaken var att pappa hade bil men inte mamman. En annan mamma berättade att pappan skötte förande och hämtande av barnet för att pappans nya flickvän inte vill att mamman skulle komma till deras hem och mamman visste inte ens helt konkret var pappan bodde.

I två av familjerna packade man alltid åt barnet/barnen med sig en väska med kläder då de åkte till pappan medan barnen i tre familjer hade kläder i båda hemmen. I en familj där man hade kläder i båda hemmen var det strikt från pappans sida att inga kläder som pappan hade köpt fick användas i mammans hem och barnet hade också ytterkläder i två exemplar. I de andra två familjerna där barnet hade vardagskläder i båda hemmen hade barnet dyrare vinterkläder och skor i bara ett exemplar och de fraktades mellan mamman och pappan. Även andra hobbygrejer fraktades mellan mamman och pappan i dessa familjer.

”Dom hade liksom kläder och allt sånt i båda hemmen, öööö....no sådär att vinterkläder till exempel hade dom inte i tvåuppsättningar utan det hade dom på när dom for och så hade dom med sig sånt som skidor och skinnor och sånt frakta vi med, sählyklubbor och sånt”

En mamma tog upp att orsaken till att barnen hade kläder och grejer i båda hemmen var för att barnen inte skulle behöva känna att de lever i en kappsäck medan en annan mamma tog upp att orsaken till att barnen bara hade en uppsättning var ekonomin och man ansåg att det var onödigt att ha två uppsättningar med kläder då barnen växer så snabbt.

Förflyttningarna psykiskt påfrestande för föräldern

Tre av mammorna tog upp att förflyttningarna i början var mycket tunga för dem då barnen skulle åka till pappan medan en av dessa mammor nämnde att förflyttningarna var lättare då barnen kom till henne. En orsak till att de tre mammorna upplevde att förflyttningen var så tungt, var den att de visste att de sedan skulle vara ensamma i en vecka.

”...bytessituationen gick lättare då när de kom till mig än då när jag måste föra dem för jag var på något sätt liksom så angstad för att jag visste att igen har jag en vecka utan dom. Att det var ju det som, alltså min saknad under veckan var så jättestor att”

En annan orsak varför förflyttningarna kändes tunga var enligt en mamma att det var tungt att föra barnen till deras förde detta gemensamma hem då hon ofrivilligt hade flyttat bort därifrån medan en annan mamma hade börjat fundera om hon bara var en halv mamma då hon hade barnen på halvtid.

I alla familjer utom en bodde man relativt nära varandra. I tre av familjerna där man bodde relativt nära varandra var avståndet mellan hemmen 3–4 km. Medan en mamma tog upp att då de sökte lägenhet åt den andra föräldern var ett kriterium att avståndet mellan bådas hem inte fick vara för långt. I en familj bodde man cirka 20 km från varandra. I denna familj hade pappan velat att då de började med det växelvisa boendet att barnet skulle ha två olika daghem som det gick i. Mamman var dock av den åsikten att två hem och två daghem skulle bli för tungt för barnet och hennes krav för att de skulle börja med det växelvisa boendet var att barnet skulle bli kvar i det daghemmet som barnet hade varit i från början. Även en annan mamma tog upp att det var viktigt för henne att barnet inte byter daghem på samma gång som föräldrarna skiljde sig. Hon upplevde att det skulle ha blivit för många omställningar i barnets liv på en och samma gång.

”Då tycker jag att då ska man inte byta om det bara finns möjlighet att, att man inte byter för många saker för barnet. Och då gjorde vi det alternativet att vi bytte inte. Det var viktigt i alla fall för mig att vi byter int daghem nu också här i samma veiva när man skiljer sig.”

7.3.2 Barnens anpassning

Alla mammor tog upp att deras barn hade reagerat på det växelvisa boendet på något sätt. I en del familjer hade barnen reagerat mycket kraftigt medan reaktionen i andra familjer inte hade varit så stark. Ingen familjs situation var precis lika som dom andras utan i alla

familjer hade man olika erfarenheter på hur barnen hade reagerat på det växelvisa boendet.

I den familjen där barnet hade börjat med det växelvisa boendet först efter 1,5 år hade barnet reagerat på det växelvisa boendet men inte så kraftigt. Barnet hade vant sig vid att spendera mycket tid med mamman och bara vartannat veckoslut med pappan. Den stora förändringen med det växelvisa boendet var den långa tiden (en vecka) som barnet var ifrån sin mamma. Mamman upplevde att situationen nu hade blivit bättre då barnet blivit äldre och förstod sig bättre på tiden och dagarna. Barnet förstod nu att det är en vecka hos pappa och en vecka hos mamma och barnet kunde själv fråga när det var dags att åka till pappa igen. Mamman upplevde dock att hon fortfarande märkte att barnet reagerade på det växelvisa boendet och barnet brukade drar sig undan den dagen barnet skulle åka till pappan även om barnet gladeligen åkte iväg.

”Verrattuna mitä se on nyt niin nyt se tietää jo, se kysyy itse millon se lähtee ja koska on isiviikko ja tuleeko iskä torstaina tai tuleeko se maanataina ja mite ne tekee siellä ja. Et nyt se niinku, en mä tiedä käsittääks se sitä aikaa itessään sille, mut et se tietää et se on aina se viikko ku se on siellä ja viikko kun se on täällä. Et, se on ehkä helpompaa kun se tietää itse, et sille pystyy sanomaan ja se tiedostaa vähän jo jotain, et mitä tulee niin sit on helpompaa”

Jämfört med hur det är nu så nu vet hon redan, hon frågar själv när hon skall åka och när är det pappa-vecka och kommer pappa på torsdagen eller kommer han på måndagen och vad kommer det att göra hos pappa. Att nu så, inte vet jag, att förstår hon sig på tiden på det sättet, men hon vet att det alltid är en vecka som hon är där och en vecka som hon är här. Att det är kanske lättare när hon vet själv och man kan säga och hon uppfattar redan saker, att vad kommer att ske, så då är det lättare” (Min egen översättning)

I en annan familj upplevde mamman att det äldre barnet hade mera reagerat på föräldrarnas separation och sörjde det facto att de inte mera var en hel familj. Medan det yngre barnet reagera då det var en stor omställning för barnet. Det yngre barnet var bara 1,5 år vid föräldrarnas separation och mamman hade ännu kvällsammat barnet vid det tillfället. Vi separationen hade mamman hamnat avsluta amningen ganska snabbt och detta gjorde att omställningen för det yngre barnet blev ganska stor. Mamman upplevde dock att även om omställningen blev ganska stor för det yngre barnet och barnet reagerade då på den nya boendesituationen, att barnet ändå hade anpassade sig ganska fort och det blev snabbt normalt för det yngre barnet att ha två hem.

”... att ändå de att han ha varit så liten så han har ändå, fast han då reagera och sådär men han har ändå anpassat sig fort och det blev normalt för honom att han har två hem... Att för honom är det, det att han har två hem har varit det normala för honom, för han kommer inte ihåg något annat”

I två familjer hade man en erfarenhet av att barnen hade reagerat kraftigt på det växelvisa boendet. I den ena familjen hade båda barnen reagerat kraftigt på föräldrarnas separation och det växelvisa boendet medan bara ett av barnen hade reagerat starkt i den andra familjen. I den familjen där bara ena barnet reagerade starkt på det växelvisa boendet var det, det äldre barnet som ännu reagerade starkt efter att barnen hade bott växelvist i 1 år och 2 månader. Mamman upplevde igen att det yngre barnet inte alls hade reagerat. Det äldre barnets beteende hade ändrats och barnet hade svår trots. Barnet kunde dock få utlopp för sina känslor och mamman upplevde att hon kunde diskutera saken med barnet efter barnets utbrott. Vanligtvis var det mamman som fick ta emot utbrotten. Mamman tog själv upp att det äldre barnet hade ett starkare temperament och ansåg att detta kunde vara en orsak till att barnen reagerade så olika. På grund av att barnen reagera så olika på det växelvisa boendet hade mamman väldigt motstridiga tankar om det växelvisa boendet då hon upplevde att det passade för det yngre barnet men inte för det äldre.

”Ja sit huomaa että just toi toiselle lapselle se tuntuu sopivan ihan hyvin ja toiselle taas ei niin hyvin, että siinä on vähän niin kuin puolensa ja puolensa” (Int.3)

”Och så märker man att det tycks passa åt det ena barnet riktigt bra och åt det andra inte så bra, att det har sina sidor” (Min egen översättning)

I den familjen där båda barnen hade reagerat starkt hade den äldre sonen blivit mycket våldsam, speciellt mot mamman och mamman hade till och med funderat om hon kan ha barnet hemma.

”vår äldsta som gick i tvåan han reagera jättestarkt på liksom senare efter ett halvt år efter vi hade skilt oss då började han bli jättevåldsam hemma å speciellt mot mig.” (Int.5)

Det yngre barnet i familjen reagerade genom att börja skrika och hoppa omkring när föräldrarna pratade med varandra. Mamman tolkade detta som en reaktion på att föräldrarna hade stridit väldigt mycket i deras parförhållande och barnet vill nu att föräldrarna inte skulle göra det.

”Å yngsta reagera nog också jättemycket att varenda gång vi prata med varandra alltså jag och min ex-man så skrek han hela tiden. Å sådant onormalt skrik å börja studsas omkring å skrek att man märkt att han försökte, alltså han vill inte att vi skulle strida säkert, ja vet inte.”

Det yngre barnet brukade också streta emot vid bytena och kunde sätta sig under bordet och vägra att komma bort. Detta var något barnet speciellt gjorde då barnet skulle åka från mamman till pappan. Mamman bodde kvar i deras gamla hem och detta kan vara en förklaring till varför barnet reagerade så starkt på bytena då barnet skulle åka till pappan.

För barnen hade det även tagit väldigt länge att anpassa sig till den nya boendeformen och ännu 2,5 år efter att de hade börjat med det växelvisa boendet hade det yngre barnet frågat hur länge barnen skall bo på det sättet. Barnet hade inte förstått att det var slut mellan föräldrarna och mamma upplevde att det för barnet var en självklarhet att mamma och pappa är ihop.

”Alltså det tog jättelänge och så om man tänker på Anton som då var 5 år han skulle fylla sex att det tog jättelång tid. Alltså ännu i våras kund han fråga liksom att hur länge ska vi bo såhär. Att han försto liksom int dedär att det är slut. Å kan han ändå vara sådär att, för honom är det så självklart att mamma och pappa är ihop.”

Stöd av sitt syskon

I två av de familjer där barnen hade ett syskon upplevde mamman att barnen hade haft stöd och tröst av varandra i det växelvisa boendet då de alltid var tillsammans. I båda fallen upplevde mammorna att det äldre syskonet hade tagit ett stort ansvar för det yngre syskonet utan att någon hade bett barnet att göra det. Syskonen var alltid tillsammans medan mamma och pappa bara var på plats varannan vecka. Detta upplevdes av mammorna som både en god sak då barnen alltid hade varandra som tröst men även som en dålig sak då barnet eventuellt hade hamnat ta för stort ansvar över sitt yngre syskon.

”Mmmm å sen tror jag att där liksom mmmm på gott och ont så, så tror jag nog att dom ha liksom också båda barnen haft mycket tröst av varandra, att det tror jag att har varit lättare då dom har varit två som har fari men på ont, liksom ont menar jag det att jag tror liksom att det nog också ha blivi utan att vi vuxna tänkt på det så tror jag nog också att det blev ganska myky storasystems uppgift att vara den som alltid, hon fanns ju liksom alltid med lillebror, hemma fanns mamma bara varannan vecka å pappa fanns varannan vecka och hon fanns liksom alltid. Att jag tror att hon tog liksom utan att vi gav den uppgiften åt henne så tro jag att hon tog ett stort ansvar och liksom på något sätt att”

7.3.3 Samarbete och kommunikation

Alla mammor utom en upplevde att samarbetet och kommunikationen inte var den bästa mellan föräldrarna. En mamma tog upp att samarbetet hade fungerat bra i början men att det sen hade kommit upp saker som påverkade att samarbetet inte längre fungerade så bra.

”Aaaaa.....i början bra, då fungera det väldigt bra.....öööö.....sen börja de, vi skilde oss den där sommaren, så sen liksom våren, följande vår så börja det komma såndäna underliga saker som sen påverka att samarbete liksom fungera inte. Att första halvåret gick liksom jättebra.”(Int.1)

En annan mamma tog upp att samarbete fungera väldigt dåligt och en orsak till detta var pappans nya flickvän. En mamma tog upp att samarbetet och kommunikationen inte var

på en så bra nivå som den skulle ha kunnat vara men att man för barnens skull försökte kommunicera och även göra saker tillsammans som till exempel att åka till gemensamma vänner tillsammans med barnen eller gå på födelsedagskalas tillsammans. Endast en mamma tog upp att samarbetet och kommunikationen fungerade riktigt bra då det gällde barnen. Orsaken till detta ansåg mamman vara den att även om de hade separerat så var föräldrarnas tanke att de ändå skulle fortsätta att tillsammans vara föräldrar till barnen och att de hade barnens bästa i tankarna.

”...nog fungera den no riktigt bra, alltså det gick nog bra gällande barnen men jag tror att där ha liksom varit det att fast vi separera så tänkte vi att vi fortsätter som föräldrar ihop liksom till våra barn. Jag tror nog vi båda liksom så där haft barnens bästa i tankarna sådär på det sättet. Samma intresse”

Kommunikation

Två av mammorna tog upp att då barnen var hos pappan kommunicerade de nästan dagligen. Ena av mammorna brukade fråga hur det har gått och hur det är med barnet. Orsaken till detta beskrev mamman att inte var för att hon inte skulle lita på pappan men för att hon själv skulle kunna känna sig lugn och veta att barnet ännu var i liv.

”Muuten kyl päivittäin kysyn iskältä Kertun kuulumiset, et, et. Ei se sille etten luottais siihen että se hoitaa Kerttua vaan että minulla itellä tulee rauhallinen, et mä voin olla ihan rauhassa, joo. Että hän on elossa vielä”

”Annars frågar jag nog dagligen av pappan hur det är med Kerttu, att, att. Inte för att jag inte skulle lita på honom att han sköter Kerttu men för att jag själv skall känna mig lugn och kunna vara i fred. Att hon är i liv ännu” (Min egen översättning)

Orsaken till att mamman höll kontakt med pappan i den andra familjen var att mamman var den som skötte barnens saker och visste allt om deras dagliga liv och detta var något som pappan önskade att hon hade kontroll över och han vill inte ta mera ansvar. Detta upplevde mamman dock att var lite jobbigt emellanåt. I de fall som mamman hade glömt eller inte skrivit till exempel en lapp tog pappan kontakt och frågade. I dessa båda familjerna hade man dock för det mesta ingen kontakt med varandra då barnen var hos mamman.

”Alltså vi har nog nästan, när barnen är hos mig så har vi ingen kontakt. Men när barnen är hos honom så är det nästan varje dag som vi har kontakt.”

En mamma tog upp att de kommunicera med den andra föräldern vid behov till exempel om barnen var sjuka då de åkte till den andra föräldern. Men att de annars inte kommunicera och höll kontakt med den andra föräldern i den andra förälderns vecka.

”Men nå det var kanske mera sådär som att om dom skulle ha varit sjuka när dom for dit så skicka man sen att nu är febern förbi eller sådär men inte annars sådär mycket kontakt”

Tre av mammorna berättade att de brukade ringa eller texta den andra föräldern medan två av mammorna brukade för det mesta skicka textmeddelande till pappan. I de fall där man för det mesta skicka textmeddelande fungerade kommunikationen inte särskilt bra och en av mammorna tog upp att kommunikationen fungerade mycket bättre då de skickade textmeddelanden till varandra.

Kommunikation vid bytet

Informationen som föräldrarna gav till varandra om hur barnet hade haft det hos den andra föräldern varierade. Två mammor upplevde att de gav utförlig information till pappan om barnets vecka då barnet var hos mamman men att de inte fick så mycket information utav pappan utan allting var alltid bara bra. Detta gjorde att mammorna kände sig lite osäkra om hur barnet hade det hos den andra föräldern.

”Jag upplever att det va mera jag som gav no information, berättade att hur det hade varit, det är ju såklart så att man alltid ju själv tänker så där, men när hon var hos sin pappa så var det många gånger att allt är helt bra, å så funderar man att hur kan allt allti vara bra där men allt är inte alltid bra här så det blev ju såndärn lite fråga som jag började fundera över, är allt helt okej” (Int.1)

I en annan familj tog man bara vid bytet upp de saker som föräldrarna inte ännu hade hunnit diskutera då föräldrarna och barnen ofta såg varandra och föräldrarna också meddelade varandra om det var någonting extra då barnet var hos respektive föräldern. Därför behövdes ingen längre rapport vid bytena.

”Mmm, jos nyt on ollut jotain erikoista mitä vielä olla puhuttu. Et yleensä jos on jotain extraa siin viikon aikana niin sit viestitse, viestitse puhutaan ne asiat mut et tota ei muuten sillai. Ne viikot nyt sujuu aika tavallisesti ja samaan kaavaan aina.” (Int.3)

Mmm, om det nu har varit något extra som vi inte ännu har diskuterat. Att oftast om det nu är någonting extra under veckan brukar vi diskutera de grejerna via textmeddelande men inte annars. Veckorna går nu ganska på vanligt sätt och enligt samma mönster” (Min egen översättning)

En mamma tog upp att tanken då de började med det växelvisa boendet var att ge en liten rapport om hur barnet hade haft det under den andra förälderns vecka men att det var lättare sagt än gjort. Att kunna kommunicera igen tog tid och under den första tiden blev det bara strid och bråk vid bytena. Byte gick dock bättre då barnen kom till mamman då det inte fanns lika stora känslor inblandade från mammans sida.

”sen hade de att när man förde barnen att man liksom lite hade något, lite kunde prata och det tog tid. Att just det där öööö....att när man förde, när jag förde barnen så tog det en tid att, liksom det var ofta så att

det i början så att det bara blev gråt eller strid vid bytena. Fast vår tanke hade då varit att det skulle kännas för barnena bra att man utbyter lite hur veckan varit och sådär, men att såhär men det blev sen ändå för tungt i början.”

7.3.4 Barnets ekonomi

Barnets ekonomi var det som de flesta mammorna tog upp att var det minsta bekymret gällande det växelvisa boendet. Fyra av mammorna tog upp att båda föräldrarna betalade hälften av barnets utgifter och tre av mammorna nämnde att föräldrarna skötte de utgifter som barnen hade då de var hos respektive föräldern och att de delade på de andra kostnaderna. I en av de familjerna där föräldrarna stod för de utgifter som barnet hade då barnet var hos respektive föräldern var det mamman som stod för andra större utgifter och pappan var inte villig att stå för dem då han ansåg att mamman hade råd att betala de inköpen då mamman var den som fick barnbidraget.

”Joo tai se on sillee et jos Kerttu tarvitsee jotain vähän sellaista ylimääräistä niin mä kyl hoidan sen. Et sit jos satun kysymään jos hän osallistuisi johonkin niinku isompaan niin sit tulee että sähän saat sen lapsilisän niin kyl mul täytyy olla rahaa maksaa itse.”

”Jaa eller det är så att om Kerttu behöver något extra så sköter nog jag det. Att om jag råkar fråga om han kunde delta i något större så kommer det till svar att du får ju barnbidraget så jag borde nog ha pengar att betala det själv” (Min egen översättning)

Barnbidraget betalades i alla familjerna till mamman och i ingen familj betalade man underhållsbidrag till den andra. I en familj upplevde mamman dock att det kanske var någonting som kunde bli aktuellt i framtiden då det nu var mamman som höll koll på utgifterna och köpte allt åt barnen och sedan bad pappan att betala hälften av utgifterna. Även om detta fungerade nu helt bra upplevde mamman att betalande av underhållsbidrag skulle kunna underlätta mammans arbete gällande barnens ekonomi då hon inte då skulle behöva fundera på varje inköp och vilka inköp skall delas på hälften och vilka saker hon skall tänka är gåvor från henne till barnen.

”Han betalar liksom inget underhåll heller för vi har just tanken att man skall betala hälften. Jag känner också att då är det ju alltid jag som måst, skall jag alltid ha koll på utgifterna, skriva och räkna.....det är ju inte något jättejobbigt men skall jag sitta såhär till de är 18. Att det är lite sänhärna saker. Så jag är lite såhär i valet och kvalet borde man kanske ha sådärn underhåll istället. Men jag vet inte.....men nog är det ändå att bokföra allt du köper.....han kanske är okej att köpa sånt som behövs men att jag kanske tycker att en snygg tröja att skall vi dela på den också eller är det min present till barnen.”

I överlag var mammorna relativt nöjda i sitt tal då det gällde barnets ekonomi och de upplevde att det inte fanns några större strider gällande det.

7.4 Det växelvisa boendets upplevda för- och nackdelar

Alla mammor upplevde att det fanns både för- och nackdelar med det växelvisa boendet för både föräldrarna och barnen. Föräldrarna hade dock lättare att se dessa från sin egen sida än utgående från barnet.

Fördelar

Fördelar med det växelvisa boendet upplevde tre mammor att var det att man som förälder har möjlighet till egen tid och att man som förälder kan vila upp sig och koncentrera sig på sig själv.

”Alltså det är väl att du får ju faktiskt paus.....att man får ju faktiskt bara fokusera på sig själv och vila upp sig”

Två mammor gick även lite djupare in på fördelarna med den egna tiden och den ena mamman nämnde att hon då kunde planera in sina egna grejer, att hon inte behövde vara ansvarig för någon annan, kunde ha sina egna hobbyn och arbeta mera, att hon kunde bättre sköta sitt parförhållande samt vara något annat än bara en mamma. Medan den andra mamman tog upp att hon då kunde träffa vänner, gråta ut och dricka ett glas vin. En mamma tog dock upp att hon inte såg den egna tiden som någon fördel då hon hellre skulle ha velat spenderat den tiden tillsammans med barnen. Mamman beskrev själv orsaken till att hon upplevde så vara den att det inte var hennes val att föräldrarna skulle gå skilda vägar och att hon inte hade haft något behov av att separera. En annan mamma tog även upp att hon hellre skulle ha sin egen tid utspridd än att ha egen tid en vecka i gången.

Den motsatt fördelen till den egna tiden var enligt tre mammor den att då när barnen var hos föräldern hade man möjlighet att bara koncentrera sig på barnen och ge dem all sin tid.

”.....när jag hade dom veckorna som jag hade barnen så blev det, så tror jag ändå blev så att det där att både ja när jag hade dom veckorna som jag hade barnen så blev det ju som att jag liksom helt kunde koncentrera, eller helt koncentrera mig på dom och på samma sätt när dom hade liksom pappa veckan så kunde han koncentrera sig mera på dom”

En annan fördel med det växelvisa boendet enligt två mammor vara att båda föräldrarna får se barnen lika mycket och känner att dom är med i barnens liv. Alla mammor igen

ansåg att fördelen med det växelvisa boendet för barnen enligt föräldrarnas synpunkt var att barnen då hade möjlighet att se båda föräldrarna lika mycket.

”Nå fördelarna är ju att barnet ser lika mycket föräldrarna”

En mamma nämnde speciellt uppbyggandet av anknytningsförhållandet mellan barnet och pappan som fördel för barnet vid det växelvisa boendet då båda föräldrarna spenderar lika mycket tid tillsammans med barnet. Och att förhållandet mellan barnet och pappan säkert är helt annorlunda än då när pappan är med barnet bara vartannat veckoslut.

”Joo, no mmmm.. mä koen et, et tulee ööö, usein puhutaan siitä että lapsella on kiintymyssuhde vaan siihen äitiin niin mä koen että silloin kun se isä on yhtä paljon sen lapsen kanssa kun se äiti niin sit niitten suhde on varmasti erilainen kun mitä se olis jos ois vaan niinku joka toinen viikonloppu.....Mä koen et, siis varmaan suurin on se et saa suht samalainen suhteen kun mitä minulla on hänen kanssa niin saa sen isän kanssa. Et sen isä ei ole semmonen mukava kaveri joka hyväksyy ja antaa periksi kun ne näkee, et sillee.”

”Jo, nå jag upplever att, att ofta pratar man att barnets anknytning till mamman, så jag upplever att då när pappan är lika mycket med barnet som mamman är så då är deras förhållande säkert annorlunda än vad det skulle vara om barnet bara skulle vara vartannat veckoslut.....Jag upplever att, det största är säkert att barnet får ungefär ett likadant förhållande som barnet har till mig att barnet får det med pappan. Att pappan inte är bara en rolig kompis som godkänner och ger efter då de ses, att så” (Min egen översättning)

Nackdelar

En av nackdelen med det växelvisa boendet ansågs vara av tre mammor saknaden till barnet/n. En vecka utan barnen upplevdes som en lång tid.

”Men sen har man ju den där saknaden som aldrig liksom som, den där veckan som ändå är ju där hela tiden där i bottne”

Medan fyra mammor upplevde att nackdelen för barnen var att det växelvisa boendet kan kännas för barnen lite hoppigt, stressigt och även jättejobbigt och att det kan ta tid för barnen att komma in i den andra föräldrarnas rutiner igen.

”Det måste ju vara jättejobbigt egentligen, att typ packa sin väska och bo på två olika ställen...”

En mamma tog upp att avståndet mellan föräldrarnas hem kan vara en nackdel för barnet då barnet har olika kompisar på de olika ställen. Medan en annan mamma nämnde att en nackdel är den dåliga kommunikation och den oron som uppstår då kommunikationen inte fungerade mellan föräldrarna och man inte litar till 100% på att den andra föräldern sköter barnet lika bra.

”No ehkä se että koska mä olen sen äiti niin mä koen että sen pitäisi olla vain mun kanssa ja mä vaan osaan hoitaa sitä ja sitten en mä tiedä onko se huono puoli mutta se että pitää niinku luottaa siihen että

se toinen hoitaa. Ja se on tosi vaikeeta silloin kun se kommunikointi on sellasta niinku takkusta ja sel-
lasta. Ja se on tosi vaikeeta luottaa siihen et joku toinen hoitaa sitä lasta. Ja vaik just niinku, tää on tosi
hölmöö et vaik sen on sen isä niin silti mä koen et se ei hoida sitä yhtä hyvin kun mä, niinku. Niin tota
se on varmaan se huono puoli niinku.”

”Nå kanske det att för att jag är barnets mamma så upplever jag att barnet bara borde vara med mig och
att bara jag kan sköta barnet och sen, inte vet jag om det är en dålig sak men det att man måste lita på
att den andra sköter. Och det är väldigt svårt då när kommunikationen inte fungerar. Och det är väldigt
svårt att lita på att någon annan sköter barnet. Och även om, detta är ganska dumt men även om det är
barnets pappa så ändå upplever jag att han inte tar hand om barnet lika bra som jag. Så det är säkert en
nackdel.” (Min egen översättning)

7.5 Varierande stöd från småbarnspedagogiken

Stödet mammorna upplevde att de fått från småbarnspedagogiken var mycket varierande
och det var endast en mamma som upplevde att hon bara hade fått på alla möjliga sätt bra
stöd från småbarnspedagogiken gällande det växelvisa boendet.

”Att just då när vi separerade så var barnen ännu liksom i XX daghem i ett annat daghem liksom i en
syskongrupp och där fick vi nog liksom jättebra stöd och dom liksom stödd oss nog helt sådär på alla
möjliga sätt”

En annan mamma hade erfarenhet av både bra och dåligt stöd från småbarnspedagogiken
varav den första erfarenheten var dålig. Mamman upplevde att hon inte hade fått något
stöd då de började med det växelvisa boendet och att det inte fungerade als på daghemmet.
Då barnet ännu var under tre år hade mamman tagit bort barnet från daghemmet en tid.
Då barnet började på daghemmet på nytt efter några månader upplevde mamman att de
fick bättre stöd med det växelvisa boendet och poängterade speciellt det facto att perso-
nalen i gruppen hade bytts och en lärare inom småbarnspedagogiken hade börjat i grup-
pen. Mamman kände nu att de vuxna på daghemmet hade bättre börjat informera mam-
man ifall det var något extra med barnet gällande det växelvisa boendet.

”....Ja sit se tota meni takaisin tarhaan ja sit vaihtui niinku nää tädit. Et, et tota, joo niin sit sen jälkeen
se alkoi toimii. Et varsinkin kun se on saanut niinku tämmösen lastentarhanopettajan siihen sen ryhmään
niin tota, nyt se niinku, et ne informoi jos siel on jotain” (

”.....Och så for barnet tillbaka till daghemmet och så byttes de vuxna. Så, alltså, jaa efter det så börja
det att fungera. Och speciellt då barnet har fått en barnträdgårdslärare i barnets grupp så, nu alltså, att
de informerar om det är något” (Min egen översättning)

Två av mammorna upplevde att de inte hade fått något stöd från småbarnspedagogiken
gällande det växelvisa boendet. I det ena fallet berodde det eventuellt på att de vuxna i
gruppen inte var insatta i barnets situation då personalen hade bytts efter sommaren. För-
äldrarna hade separerat under våren och flyttat isär under sommaren och barnet hade efter

det börjat bo växelvist med båda föräldrarna. Mamman upplevde att de vuxna inom småbarnspedagogiken som var i barnets grupp ställde för höga krav, om att deras just fyllda tvååring skulle vara utan blöja då barnet även gick igenom massor av andra saker hemma gällande föräldrarnas separation och det växelvisa boendet. Mamman hade dock satt stopp för att barnet skulle klara sig utan blöja i detta skede.

”Alltså dom var ju medvetna om det, hon var i den här lilla gruppen 1 till 3 öööö....vi skiljde.....på våren var dom redan medvetna om att det här kommer att ske, att vi flytta först på sommaren och på hösten genast när hon började var där en hög med nya tanter som nu inte helt förstod att vad hon går igenom och de tyckte att hon skulle vara utan blöja, hon hade just då fyllt två och skulle inte ha de på så de blev liksom lite såndärna grejor men ja stoppa nog det liksom.....inte upplever jag att vi fick något stöd på det sättet.”

Den andra mamman som upplevde att de inte hade fått något stöd från småbarnspedagogiken gällande det växelvisa boendet ansåg att det sensitiva bemötandet fattades i den situationen då man som föräldrar just hade separerat och försökte få vardagen att fungera. Mamman upplevde att de som föräldrar i stället hamnade mitt i separationen att stötta varandra då de inte fick något stöd eller någon förståelse från småbarnspedagogiken gällande det växelvisa boendets utmaningar i vardagen och det facto att hela situationen var väldigt tung för hela familjen.

”...det var jättesvårt i situationen då när jag så där just mailat er att jag har skilt mig, att vi har skilt oss att jag försöker lösa det här. Men där egentligen så stötte vi föräldrar varandra mera än vad småbarnspedagogiken här hjälpte oss.....Och där tycker jag att dom har sina, det är ju skillnad på vad som är rätt och fel jo och dom måst följa men så finns det ju också sensitivt bemötande. Att man skulle ju kunna säga att jag tycker liksom såhär så bemötte dom inte det bra. Dom kunde liksom inte se att nu är det en jobbig tid för hela familjen och att kanske liksom att hur skall vi stötta dom bäst eller liksom att det kände jag att vi inte fick det stödet.”

En mamma hade inte tagit det växelvisa boendet till tals eller själv bett om hjälp även om hon själv upplevde att hon eventuellt skulle ha behövt hjälp med det växelvisa boendet samt med föräldraskapet efter separationen. Mamman visste att en familjehandledare besökte daghemmet och mamman hade fått stöd i andra ärenden av familjehandledaren. Barnens växelvisa boende och föräldraskapet efter separationen hade de dock inte behandlat.

”No tosta vuoroasumisesta ei hirveesti olla keskusteltu päiväkodissa. Et muihin asioihin on sieltä kyllä saanut tukea. Mut et tästä ei olla sit hirveesti puhuttu sitten siellä”

”Om det växelvisa boendet har vi inte riktigt diskuterat om på daghemmet. I andra ärenden har jag nog fått stöd. Men om detta har vi inte där diskuterat så mycket om”

Båda föräldrarna beaktades

De två mammor som upplevde att de antingen bara fått bra stöd eller fått både dåligt och bra stöd upplevde även att båda föräldrarna togs i beaktan då det gällde information som gavs till föräldrarna från daghemmet. Båda föräldrarna informerades bland annat om julfester och andra evenemang. Detta ansåg mammorna som en viktig sak och fick föräldrarna att känna att de båda beaktades.

”Å då när, eller ja då, då va de ju inte ännu såhär ped.net tider å sådär, att det var ju veckobrev och sånt gavs alltid i pappersform eller någo info om julfesterna gavs i pappersform så nog kommer jag ihåg att vi fick oftast liksom två exemplar att man då fick ta ett infobrev till pappa och ett infobrev till mamma. Å nog är det sånt som betyder tror jag myky eller sådär att det nog har känts som att man...att båda tas i beaktan”

VaSu-samtal

Då det gällde VaSu-samtal tog tre mammor upp att det var mammorna som bokade tiden för VaSu-samtalen. Två mammor nämnde att mammorna hade fått till uppgift från småbarnspedagogen att fråga utav pappan om han vill delta i samtalet medan en mamma nämnde att man inte från småbarnspedagogen hade brukat föreslå att mamman kunde fråga om pappan ville komma med. Mamman hade ändå brukat göra det. I tre familjer brukade mammorna ensamma delta i VaSu-samtalen. Detta berodde oftast på att mammorna hade ett större intresse att delta i samtalen.

”Jaa, de va nog sådär mera, alltså också jag som person, så dedär så de ha vari liksom ja som ha vari på dom helt, så att de nu har vari i mitt intresse.”

Två av mammorna tog upp att båda föräldrarna brukade delta i VaSu-samtalen. En av dessa mammor funderade dock om det skulle vara bättre om mamman och pappan hade två skilda VaSu-samtal. Mamman upplevde att det var bara hon som pratade och sa sin åsikt medan pappan bara brukade nicka och instämma. Mamman upplevde att hon kunde bättre berätta saker om barnet än vad pappan kunde dock funderade hon om pappan skulle ta mera ställning och säga sin åsikt ifall mamman inte var på plats. Ingen mamma tog upp att de skulle ha blivit erbjudna skilda VaSu-samtal åt mamman och pappan. En mamma tog dock upp att hon funderat att det skulle vara bra med två skilda samtal i de fall då kommunikationen inte fungerar mellan föräldrarna för att undvika att inte bara en förälder favoriseras.

”men jag tänker sen igen att om man, alltså det växelvisa boendet och föräldrarna inte har så jättebra kommunikation och kontakt så tänker jag nog att till exempel att då, då liksom sir jag till exempel att från småbarnspedagogen att det skulle vara ganska viktigt att man också därifrån kan erbjuda föräldrarna till exempel skilda samtal, att både pappa får komma på ett samtal och mamma får komma på ett

samtal. Jag vet att det tar mera tid men det kan ändå liksom vara ett så jätteavgörande för dom där föräldrarna att båda har liksom en chans eller sådär. Att det inte heller blir liksom att en förälder favoriseras”

Mångprofessionellt samarbete

Ingen av mammorna hade egentligen blivit erbjuden mångprofessionellt samarbete angående det växelvisa boendet. Orsaken till detta kan ju vara att man inom småbarnspedagogiken inte upplevde att familjen var i behov av mångprofessionellt arbete eller att man inte såg det hjälpbehov familjen behövde. Åt en mamma hade man sagt att det skulle vara bra om barnet skulle gå någonstans då de inte trodde på att barnet hade svår trots. Mamman hade dock aldrig blivit erbjuden någon att gå och prata med.

”No ei. Ei oikeastaan että tota. Kyll me silloin, silloin kun siel oli ne toiset tädit siellä niin ne sanoivat että Kertulla ois varmaan hyvä niinku käydä jossain, jossain kun ne ei suostunut uskomaan että Kertulla on tosi paha uhma.....”

”No nä. Inte egentligen att. Nog då, då när där var de andra tanterna så sa dom att det skulle vara bra om Kerttu skulle gå någonstans, någonstans då de inte trodde på att Kerttu bara hade väldigt svår trots...” (Min egen översättning)

En annan mamma hade önskat mera stöd men fick inte det från småbarnspedagogiken. Mamman hade själv insett senare att de redan i småbarnspedagogiken skulle ha kunnat föreslå familjerådgivning eller erbjuda dem stöd från socialen då skolhälsovårdaren genast hade tagit kontakt med mamman då det yngre barnet började skolan och frågade om de fått någon hjälp och erbjöd dem nu familjerådgivning. Mamman hade dock i detta skede ansett att det var för sent då föräldrarna redan hade varit frånskilda i flera år.

”Men från småbarnspedagogiken här så nä. Dom gav ingen, dom sku ha kunna erjudi just familjerådgivning eller socialen eller liksom såndärna saker men det gjorde dom inte.”

Rådgivningen fråga mera om orken

En mamma tog till tals att man i rådgivningen mera frågade om orken än vad dom gjorde i småbarnspedagogiken. Mamman upplevde att det mera då handlade om personal personligheter och att personalen inte hade så lätt att fråga om hur man mår. Ändå upplevde mamman att hon hade fått den hjälp som hon behövde från småbarnspedagogiken.

”...å där känd jag nog, jag vet att dom i rådgivningen, kanske nog mer i rådgivningen fråga om orken och hur det går än vad dom i småbarnspedagogiken, liksom. Men där tänker jag kanske att det var mera sådär personal personligheter att man inte kanske hade så lätt att fråga men att hur är det, hur orkar ni och sådär. Men nog att jag kände att, jag känd nog att, att vi fick den hjälp som vi behövde”

En annan mamma nämnde igen rådgivningen som den plats som mamman skulle kunna fråga om diskussionshjälp för att få stöd i det växelvisa boende.

8 DISKUSSION

Växelvist boende är en mycket intressant boendeform som har funnits i många år. Mängden barn som bor växelvist med båda föräldrarna har ökat under de senaste åren och kommer säkert i framtiden att öka ännu mera då pappan har börjat få en allt större roll i vårt samhälle och det växelvisa boendet även har lagts in som en officiell boendeform i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt. Materialet för denna studie samlades in genom att intervjua föräldrar till barn som har börjat det växelvisa boendet då barnen var under sju år gamla. Innehållsanalys användes som metod för att analysera temaintervjuerna. Till följande kommer jag att diskutera mina resultat, metoden samt ta upp olika fortsatta forskningsförslag.

8.1 Resultat diskussion

Målet med denna forskning var att belysa föräldrar till barn under skolålderns, tankar och upplevelser om det växelvisa boendet. Forskningen ger svar på orsaker till att man valt växelvist boende som boendeform samt hur man delat upp det växelvisa boendet för småbarn och orsakerna till detta, hur de olika delområden i det växelvisa boendet fungerar, vilka för- och nackdelar det finns med det växelvisa boendet samt hurdant stöd, föräldrarna upplever att de har fått från småbarnspedagogiken gällande det växelvisa boendet.

I intervjuerna kom det upp fyra olika kategorier. Dessa är 1) Växelvist boende utgår från föräldrarnas behov 2) Det växelvisa boendets olika delområden 3) Det växelvisa boendets för- och nackdelar samt 4) Varierande stöd från småbarnspedagogiken. Då det gäller det växelvisa boendets delområden kunde man finna i resultaten fyra olika underkategorier. Dessa är förflyttningarna, barnets anpassning, samarbete och kommunikation samt barnets ekonomi.

I min studie kommer det fram att det inte fanns någon enhetlig orsak till att man hade valt växelvist boende för sina barn och de flesta hade valt växelvist boende utgående från föräldrarnas synvinkel. Enligt Väestöliitto (2017) skall föräldrarna avgöra i hur långa intervaller barnet bor växelvist hos båda föräldrarna utgående från barnets bästa. I min forskning framkom det dock att någondera av föräldrarnas arbetssituation spelade ofta en

stor roll då man valde hur man skulle dela upp det växelvisa boendet och vecka-vecka var det vanligaste boendesättet. Efter separationen hade alla utom en familj övergått direkt till det växelvisa boendet utan någon testperiod. I en familj använde man sig av vad Bergström (2018 s. 119–121) kallar ”boosters” och barnen kunde se den föräldern barnet inte var hos så att saknaden inte skulle bli för stor medan man i några andra familjer inte alls såg barnen under den andra föräldrarnas vecka. Inga barn hade fått vara delaktiga i beslutet att bo växelvist. Mammorna ansåg att barnen var för unga för att ta ett sådant stort beslut. Några mammor tog dock upp att de lyssnade på barnen och skulle vid behov göra ändringar i boendearrangemanget ifall situationen krävde det. Även om en av barnkonventionens (se FN:s konvention om barnets rättigheter) huvudprinciper är att barnets bästa alltid skall prioriteras vid de åtgärder som berör barnet var det egentligen bara en mamma som tog upp att en av orsakerna för att man börjat med växelvist boende var för barnets skull. Enligt Lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätten, uppfylls barnets bästa då båda föräldrarna ansvarar för barnets vårdnad. Utgår man från detta tankesätt har föräldrarna tagit barnets bästa i beaktan då de valt växelvist boende för sina barn. Hukka (2015) har i sin Pro Gradu *Kahden kodin lapset – vanhemprien kokemuksia vuoroviikkoasumisen eduista ja haasteista* kommit till nästan identiska resultat. I hennes studie bodde alla utom en familj vecka-vecka. De flesta hade börjat med växelvist boende snabbt efter föräldrarnas separation. I nio av elva familjer hade föräldrarna inte tagit barnets åsikter i beaktan vid valet att barnen skulle bo växelvist. Många föräldrar följde dock noggrant med hur barnet anpassade sig till boendearrangemanget.

Hur det växelvisa boendet fungerar har delats in i fyra olika delområden utgående från de temans som tagits upp under intervjuerna. De fyra teman som kom upp är förflyttningarna, barnets anpassning, samarbete och kommunikation samt barnets ekonomi.

I största delen av familjerna hade man en bestämd dag, då bytet hos vilkendera av föräldern barnen var hos skedde. I en familj bytte man utgående från pappans långa ledigheter från jobbet. Vanligaste sättet var att byta under veckoslutet. I alla familjer skötte man bytena på det sättet som passade familjen bäst. Ingen gjorde bytet via daghemmet och den familjen som hade testat på det hade kommit till den slutsatsen att det inte passade för barnet. En del hade saker i båda hemmen medan andra packade sin väska vid bytet. I Rissanens m.fl. (2017) studie var det lika. En del barn hade saker i båda hemmen medan

andra tog med sig stora kassar vid bytet. Barnen i Hukkas (2015) studie igen hade vardagskläder hos båda föräldrarna och hobbygrejer åkte mellan föräldrarna vid behov. Forskningen visar på att det inte finns ett enhetligt sätt på hur man gör med barnens saker vid det växelvisa boendet och alla familjer gör på det sättet som de anser att är bäst.

Det växelvisa boendet har ibland kritiserats och speciellt för att inte passa för de minsta. Alla barn utom ett barn, i en familj med två barn, hade reagerat på det växelvisa boendet på något sätt. Jämfört med tidigare studier (se Bergström m.fl. 2019b; Hukka 2015) där man ansett bland annat att barnet inte påverkats negativt av det växelvisa boendet och att barnen anpassat sig relativt bra även om det hade funnits utmaningar i början visade denna studie att de flesta av barnen hade haft anpassningssvårigheter då det gäller det växelvisa boendet. Bergström (2015 s. 119) poängterar att det växelvisa boendet inte passar för alla familjer och barn. Att det inte passar för alla barn inom samma familj var något som togs upp i denna studie och detta gjorde att en mamma var tveksam över det växelvisa boendet. I denna studie kom det fram att de som hade anpassat sig snabbast var de yngsta barnen. Detta förespråkar och styrker Bergströms (2013 s. 364) kommentar om att det växelvisa boendet också passar bra för småbarn under fyra år. Enligt Bergström har dessa barn inga färdiga modeller för hur saker och ting skall vara och detta var någonting som en mamma tog upp. För barnet var det vardag att ha två hem då barnet inte visste om någonting annat. Att det växelvisa boendet passar bättre för mindre barn var även något som Rissanen m.fl. (2017) tar upp att socialväsendet ansåg i deras utredningar.

Vid det växelvisa boendet kan enligt Bergström (2018 s. 123) ett syskon stå för en stor del av tryggheten då syskonet bättre förstår vad det andra syskonet går igenom. I studien kom det fram att i två familjer hade det äldre syskonet varit ett stort stöd för det yngre barnet vid det växelvisa boendet. Mammorna poängterade dock att det äldre syskonet möjligtvis tog ett för stort ansvar. Detta är något föräldrarna eventuellt måste fundera på vid det växelvisa boendet.

För att det växelvisa boendet skall fungera krävs det att föräldrarna kan diskutera, prata och förhandla om barnens angelägenheter (Väestöliitto 2017). I min studie visa det sig att alla mammor utom en upplevde att samarbetet och kommunikationen inte var den bästa mellan föräldrarna. Den mamman som upplevde att samarbetet och kommunikationen

fungerade riktigt bra ansåg att detta berodde på att föräldrarna redan vid separationen kommit överens om att tillsammans fortsätta som föräldrar till barnen och att de hade barnens bästa i tankarna. Även om denna familj hade diskuterat detta vid separationen visade det sig att speciellt mamman hade svårt att kommunicera utan gräl i början. Att samarbete och kommunikationen var en utmanande sak vid det växelvisa boendet var något som även togs upp i den tidigare forskningen (se Bergström m.fl. 2019b; Hukka 2015). Enligt Bergström (2013 s. 359) är detta vanligt och det kan ta tid för föräldrarna att hitta på former för hur man kan få kommunikationen att fungera smidigt. En del mammor tog upp att det var lättare att kommunicera via textmeddelande. Bergström (2013 s. 359) poängterar att det är bättre att kommunicera via till exempel textmeddelande i de fall då kommunikation med den andra föräldern väcker stora känslor. Vanligtvis kommunicera mammorna med pappan via samtal per telefon eller via textmeddelande och Whats-App.

Efter separationen fortsätter föräldrarnas underhållsansvar för barnet och föräldrarna måste tänka på hur man skall sköta barnets utgifter och avgöra vilka inköp och utgifter föräldrarna har råd med (STM 2018 s.11) Även om alla mammor inte direkt ansåg att samarbete och kommunikationen fungerade så bra upplevde de flesta mammorna att det inte var några större problem med barnets ekonomi och samarbetet gällande det. Att inte strida om pengar och att kunna komma överens om detta var något som även poängterades i Rissanen m.fl. (2017) studie. Alla mammorna fick barnbidraget och ingen betala underhållsbidrag åt den andra. Detta var någonting som var lika även i Hukkas (2015) studie. Alla barn i min studie var skrivna hos mamman. Ingen tog upp att orsaken till att barnet var skrivet hos mamman skulle ha varit den att mamman skulle kunna ansöka om bostadsbidrag för låginkomsttagare och ingen nämnde ens bostadsbidraget i intervjuerna.

I min studie hade föräldrarna lättare att se för- och nackdelarna utgående ifrån sin egen synpunkt än utgående från barnen. Mammorna hade även lättare att se fördelarna än nackdelarna med det växelvisa boendet. Att föräldrarna har lättare att se fördelarna utgående föräldrarnas synpunkt är någonting som Hukka (2015) även tar upp i sin studie. Hukka nämner dock att föräldrarna hade lättare att se utmaningar med det växelvisa boendet från barnens synvinkel vilket inte var fallet i min studie. Att föräldrarna har möjlighet till egen tid, att barnen får vara med båda föräldrarna och att föräldern kunde koncentrera sig mera

på barnet då barnet är hos föräldern var gemensamma fördelar som uppkom i min studie samt den tidigare forskningen (se Hukka 2015; Rissanen m.fl. 2017). Medan gemensamma nackdelar var att det växelvisa boendet är tungt och stressigt för barnen samt saknaden till barnet då barnet är hos den andra föräldern.

I min studie tog en mamma upp att en fördel med det växelvisa boendet är det facto att barnet får en likadan anknytning till pappan som barnet har till mamman. Enligt Broberg (2008 s.60–61) är det på kort sikt viktigt att bygga upp en trygg relation till en person medan det i det långa loppet och med tanke på barnets utveckling är viktigt att båda föräldrarna har möjlighet att bygga upp en nära relation till barnet. I Fransson m.fl. (2016) studie tas likadana tankar upp av föräldrarna och där anser man att det ideala målet med det växelvisa boendet är ett involverat faderskap. Ett involverat faderskap betonades även av två mammor i min studie.

Även om småbarnspedagogiken och dagvården har en stor roll i att stöda föräldrarna i deras föräldraskap (Poikonen m.fl. 2009 s. 70) och personalen är utbildad att kunna erbjuda hjälp och stöd till föräldrarna (Järvinen m.fl. 2009 s. 16) upplevde de flesta av mammorna i min studie att de inte hade fått något stöd gällande det växelvisa boendet från småbarnspedagogiken. Inom småbarnspedagogiken skall personalen kunna bemöta föräldrar med empati i svåra situationer även om det kan vara svårt för personalen (Koskela 2009 s.32–33). De vuxna inom småbarnspedagogiken skall även ha en viss känslighet och kunskap för att kunna vara i växelverkan med olika slags föräldrar (Poikonen m.fl. 2009 s.88). I studien kom det fram att det sensitiva bemötandet inte hade funnits då en mamma hade det som tyngst och just gick igenom separationsprocessen och försökte få vardagen att fungera. En annan mamma tog även upp att personalpersonligheterna påverkade att man eventuellt inte frågade hur mamman mådde. Om familjen behöver mera hjälp hör det till att personalen inom småbarnspedagogiken skall hänvisa familjerna att få rätt hjälp från rätt plats (Koskela 2009 s. 33). Bara vid ett tillfälle hade man nämnt åt en mamma att deras barn eventuellt skulle behöva samtalsstöd på grund av det växelvisa boendet. Mamman hade dock inte hänvisats till någon instans för att få hjälp. I en familj hade man först blivit erbjuden hjälp då det yngre barnet började skolan och vid det laget var det redan för sent. Denna hjälp skulle de dock ha kunnat hänvisats till redan från småbarnspedagogiken. Då det gällde uppgörande av barnets egen plan för

småbarnspedagogiken var det oftast mammorna som hade deltagit i samtalen. Det fanns dock också familjer där båda föräldrarna deltog. Personalen inom småbarnspedagogiken skall förhålla sig jämlik till båda föräldrarna (Koskela 2009 s. 32). Dock hade man sällan frågat båda föräldrarna att delta i VaSu-samtalen och ingen av föräldrarna hade aldrig erbjudits skilda samtal.

8.2 Metoddiskussion

Utgående ifrån Barnvårdsföreningen i Finland r.f:s önskan om att få insamlad den information som finns om växelvist boende och speciellt för små barn var min första tanke att göra en litteraturstudie. Då jag gick igenom den tidigare forskningen på området visade det sig dock att det inte var möjligt då det fanns väldigt lite tidigare forskning på området och studien måste därför göras på ett annat sätt. Att göra en kvalitativ forskning med temaintervjuer som forskningsmetod visade sig vara en lämplig forskningsmetod för denna studie med tanke på forskningens syfte och mål.

Intervjuguiden för temaintervjuerna utvecklades utgående ifrån forskningens bakgrund, den teoretiska referensramen samt den tidigare forskningen. På grund av så få deltagare i studien hade jag inte möjlighet att göra några provintervjuer för att prova min intervjuguide. Att göra några provintervjuer före själva studien skulle troligtvis ha varit mycket givande och påverkat intervjuguiden. Dessutom skulle man ha känt sig mera självsäker under de första intervjuerna om man skulle ha haft möjlighet att utföra några provintervjuer.

Efter att jag valt temaintervju som forskningsmetod var det nästan en självklarhet för mig att jag skulle använda mig av innehållsanalys som analysmetod för att analysera mitt material. Efter att jag satt mig in mera i Jacobsens (2007) innehållsanalys bekräftades valet. Jacobsen (2007 s. 140) poängterade att då man i intervjuguiden gjort upp på förhand vilka teman som man skall behandla har man redan gjort den grundläggande kategoriseringen. Då jag valt att göra temaintervjuer passade Jacobsens innehållsanalys bra som analysmetod för min studie och den på förhand gjorda kategoriseringen underlättade arbetet i analyskedet. Även om jag hade gjort en grundläggande kategorisering och bara utförde fem intervjuer visade det sig att det blev en hel del transkriberat material och

genomgången av materialet var väldigt arbetsdrygt. Att begränsa forskningen syfte skulle ha kunna varit önskvärt.

Att använda mig av den sociala median (Facebook) som metod för att få tag på intervju-personer var inte så lyckad som jag hade förväntat mig. Inläggen i de olika grupperna fick inte människorna att ta kontakt och de flesta som deltog i studien tog kontakt efter att vänner och bekanta hade delat inlägget som jag satt på min Facebook sida. Jag hade gärna intervjuat flera personer för min studie. Jag blev kontaktad av flera personer än de som deltog i intervjuerna men alla hade inte växelvist boende i det syfte som kriterierna för detta examensarbete krävde. Med tanke på att jag hade som mål att intervju 6–8 personer för denna studie, är jag relativt nöjd med att fem personer ville ställa upp och delta i denna forskning.

8.3 Vidare forskningsförslag

Som jag tidigare nämnt är forskningen på området om det växelvisa boendet bland yngre barn väldigt bristfällig. Det finns flera personer som är kritiska mot det växelvisa boendet som till exempel den finska barnpsykiatern Jari Sinkkonen (se Yle 2015). För att kunna öka på kunskapen om det växelvisa boendet och dess inverkan på barn under tre år skulle det vara viktigt att forska vidare i det växelvisa boendet bland barn under tre år genom att till exempel antingen höra föräldrarnas åsikter eller studera det växelvisa boendets inverkan på barnens anknytning till båda föräldrarna. Då en stor del av barnen spenderar en stor del av dygnet inom småbarnspedagogiken då föräldrarna är på jobb, skulle det även vara intressant att höra lärarna och socionomerna inom småbarnspedagogikens åsikter och upplevelser om hur det växelvisa boendets inverkar på barn under skolåldern. I denna studie deltog bara mammor vilket kan ha påverkat forskningsresultatet. Därför skulle det vara intressant med en motsvarande studie där endast pappor skulle delta.

KÄLLOR

- Barnbidragslag 21.8.1992/796*, Finlands författningssamling. Tillgänglig: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1992/19920796> Hämtad: 7.10.2019
- Bergström, M., 2013, *Lyhört föräldraskap*, Bonnier fakta, Stockholm.
- Bergström, M., 2018, *Att skiljas med barn: Föräldrar i två hem*, Bonnier fakta, Stockholm.
- Bergström, M., Fransson, E., Wells, M.B., Köhler, L. & Hjern, A., 2019a, Children with two homes: Psychological problems in relation to living arrangements in Nordic 2- to 9-year-olds. *Scandinavian Journal of Public Health* 2019:47 s. 137–145.
- Bergström, M., Sarkadi, A., Hjern, A. & Fransson, E., 2019b, "We also communicate through a book in the diaper bag" – Separated parents' ways to coparent and promote adaptation of their 1–4 year olds in equal joint physical custody. *PLoS ONE* Vol. 14 Issue 4, s.1–20.
- Broberg, A., Granqvist, P., Ivarsson, T. & Mothander, P.R., 2006, *Anknytningsteori: betydelsen av nära känslomässiga relationer*, Natur & Kultur, Stockholm.
- Broberg, A., Mothander, P.R., Granqvist, P. & Ivarsson, T., 2008, *Anknytning i praktiken: Tillämpningar av anknytningsteorin*, Natur & Kultur, Stockholm.
- Eskola, J. & Suoranta, J., 1998, *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino, Tampere.
- FN:s konvention om barnets rättigheter. Tillgänglig: https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5sve.pdf Hämtad: 9.9.2019
- FPA, 2019, Tillgänglig: www.fpa.fi Hämtad: 17.10.2019
- Fransson, E., Bergström, M. & Hjern, A., 2015, *Barn i växelvist boende – en forskningsöversikt*. Chess: Center for Health Equity Studies 17.12.2015. Tillgänglig: https://www.chess.su.se/polopoly_fs/1.261599.1450340833!/menu/stand-ard/file/Barn%20i%20växelvis%20boende%20-%20en%20forskningsöversikt.pdf Hämtad: 13.6.2019
- Fransson, E., Sarkadi, A., Hjern, A. & Bergström, M., 2016, Why should they live more with one of us when they are children to us both? Parents' motives for practicing equal joint physical custody for children aged 0–4. *Children and youth service review*, 66 (2016), s. 154–160.
- Förbundet för mödra- och skyddshem, *Föräldraguide. Information och stöd för barnfamiljer i skilsmässa*. Tillgänglig: https://issuu.com/ensi-jaturvakotienliitto/docs/foraldraguide_barnfamiljer_skilsmas?e=22182848/62569056 Hämtad: 17.10.2019

- Grunderna för planen för småbarnspedagogik, 2018, Utbildningsministeriet, Föreskrifter och anvisningar 2018:3b, PunaMusta Oy, Helsingfors.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H., 2001, *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*, Gaudeamus Helsinki University Press, Helsinki.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H., 2011, *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*, Gaudeamus Helsinki University Press, Helsinki.
- Hukka, A., 2015, *Kahden kodin lapset. Vanhempien kokemuksia vuoroviikkoasumisen eduista ja haasteista*, Pro Gradu, Tammerfors universitet. Tillgänglig: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/98338/GRADU-1451908406.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Hämtad: 13.6.2019
- Jacobsen, D-I., 2007, *Förståelse, beskrivning och förklaring. Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*, Studentlitteratur, Lund.
- Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K., 2009, *Varhaiskasvatusta ammattitaidolla*, Kirjapaja, Helsinki.
- Karila, K., 2006, *Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena*. I: Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A. R. & Rasku-Puttonen, H. (red), *Kasvatusvuorovaikutus*, Vastapaino, Tampere.
- Keskinen, V & Högnabba, S., 2014, *Kahden kodin lapset – ”Kummankin kaa”*, *Helsingin kaupunki*, Työpapereita 2014:4. Tillgänglig: https://www.hel.fi/hel2/Tietokeskus/julkaisut/pdf/14_12_17_Työpapereita_4_Keskinen_Högnabba.pdf Hämtad 20.9.2019
- Koivunen, P-L, 2009, *Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen*. PS-kustannus, Jyväskylä.
- Koskela, R., 2009, *Ero lapsiperheessä. Miten tukea lasta ja vanhempia*, Lastensuojelun Keskusliito, Helsinki.
- Kvale, S & Brinkmann, S., 2009, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, 2 uppl., Studentlitteratur, Lund.
- Lag angående vårdnad om barn och umgängesrätt 8.4.1983/361*, Finlands författningssamling. Tillgänglig: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1983/19830361> Hämtad: 14.6.2019.
- Lag om allmänt bostadsbidrag 14.11.2014/938*, Finlands författningssamling. Tillgänglig: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2014/20140938> Hämtad: 1.2.2020
- Lag om småbarnspedagogik 13.7.2018/540*, Finlands författningssamling. Tillgänglig: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2018/20180540> Hämtad: 19.11.2019

- MLL, 2018a, *Lausunto lasten vuoroasumisen vaikutuksista*. Tillgänglig: <https://www.mll.fi/kannanotot-ja-lausunnot/lausunto-lasten-vuoroasumisen-vaikutuksista/> Hämtad: 13.6.2019.
- MLL, 2018b, *Vanhemmuus jatkuu eron jälkeenkin*. Tillgänglig: <1://www.mll.fi/vanhemmille/tukea-perheen-huoliin-ja-kriiseihin/vanhempien-ero/vanhemmuus-jatkuu-eron-jalkeenkin/>. Hämtad: 3.10.2019
- Mäkijärvi, L., 2014, *Kahden kodin lapset: Miten tuen lasta vanhempien erossa*, Docendo, Jyväskylä.
- Patel, R & Davidson, B., 2011, *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*, Studentlitteratur, Lund.
- Poikonen, P-L. & Lehtipää, R., 2009, Päivähoidon ja kodin jaettu kasvatustehtävä: kasvatuskumppanuus perheen voimavarana. I: Rönkä, A., Malinen, K. & Lämsä, T, Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. PS-kustannus, Jyväskylä.
- Rissanen, A., 2016, Perhemuodon yhteys nuorten hyvinvointiin ja riskikäyttäytymiseen, *Yhteiskuntapolitiikka*, 81 (2016): 3.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A., 2006, KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. *Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto*, Tampere. Tillgänglig på <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/index.html> Hämtad 15.10.2019
- Social- och hälsovårdsministeriet, 2018, Barnets vardag efter separationen – Plan för samarbete mellan föräldrarna, Program för utveckling av barn- och familjetjänster. Tillgänglig: <https://stm.fi/documents/1271139/4929306/Föräldraplan+del+2+-+Anvisningar+för+en+föräldraplan/27cb0fc9-ef6b-4d7b-a295-7aac7ee1f7d1/Föräldraplan+del+2+-+Anvisningar+för+en+föräldraplan.pdf> Hämtad: 11.11.2019
- STM, 2018, *Lapsen arki eron jälkeen. Suunnitelmia vanhempien yhteistyöstä*. Tillgänglig: <https://stm.fi/documents/1271139/4816712/Vanhemmuussuunnitelma+osa+1+Tietoa+vanhemmille> Hämtad: 10.6.2019
- Suomen virallinen tilasto: Perheet, 2019, Tilastokeskus, Helsinki. Tillgänglig: http://tilastokeskus.fi/til/perh/2018/03/perh_2018_03_2019-06-17_tie_001_fi.html Hämtad: 18.6.2019
- THL, 2017, *Lastensuojelun käsikirja*. Tillgänglig: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja> Hämtad: 13.6.2019.
- THL, 2019, Lapsen elatus ja huolto sekä isyyden selvittäminen 2018, *Tilastoraportti 11/2019*. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138097/tr11_19.pdf?sequence=1&isAllowed=y Hämtad 13.6.2019.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A., 2009, *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*, 5 uppl., Tammi, Helsinki.

Väestöliitto, 2017, *Vanhempien yhteistyö mahdollistaa lapsen vuoroasumisen*. Tillgänglig: https://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/avio-ja_avoliiton_lakitieto/lakitietoa-erosta/vanhempien-yhteisty-mahdollista/ Hämtad: 23.8.2019.

Yle, 2015, *Lastenpsykiatri Jari Sinkkonen tyrmää erolasten vuoroasumisen: "Naurettava, mekanistinen lähestymistapa"*. Tillgänglig: <https://yle.fi/uutiset/3-8470774> Hämtad: 20.9.2019

BILAGOR

Bilaga 1 Intervjuguide

Bakgrundsfakta

- Förälderns kön
- Barnets/Barnens ålder vid separation
- Barnets/Barnens ålder nu
- När börjat med det växelvist boende
- Syskon
- Hos vem är barnet skrivet och finns det någon orsak bakom
- Varför valt växelvist boende?

Hur har föräldrarna delat upp det växelvisa boendet?

- Hur börjat med växelvisa boendet?
- Boendeperioder
- Upplever föräldrarna att detta är det bästa sättet att dela upp det växelvisa boendet?
- Barnens önskemål och deltagande?
 - Har barnet fått vara med och påverka boendeformen
 - Får barnet påverka i hur långa perioder barnet är hos båda föräldrarna

Hur fungerar det växelvisa boendet?

- Förflyttningar
 - Hur byter man om?
 - Vad tar barnet med sig?
- Barnets anpassning
 - Hur har barnet reagerat på det växelvisa boendet?
- Samarbete och kommunikation
 - Hur fungerar samarbetet
 - Hur kommunicerar ni
 - Hur fungerar kommunikationen
 - Hur mycket berättar ni om barnets vardag då barnet är hos den andra föräldern?

- Hur informerar ni varandra om barnets program?
- Ekonomi
- Hur har ni fördelat barnets ekonomi?
- Hur bra klarar ni av att diskutera barnets ekonomi?

Vilka fördelar finns det med det växelvisa boendet för barn under skolåldern?

- Från förälderns synpunkt
- Utgående från barnet enligt föräldrarna?

Vilka nackdelar finns det med det växelvisa boendet för barn under skolåldern?

- Från förälderns synpunkt
- Utgående från barnet enligt föräldrarna

Hurdant stöd har ni som föräldrar fått från småbarnspedagogiken/dagvården gällande det växelvisa boendet?

- Stödandet av föräldrarna och barnet vid separation/då börjat det växelvisa boendet?
- Boendearrangemang
- Föräldraskapet efter separation
- Barnets välmående
- VaSu
- Mångprofessionellt samarbete?
- Fått råd med varifrån söka hjälp vid problemsituationer
- Har läraren inom småbarnspedagogiken varit i kontakt med andra för att stöda er?

Bilaga 2 Haastattelurunko

Taustatiedot

- Vanhemman sukupuoli?
- Lapsen/Lasten ikä vanhempien erotessa?
- Lapsen/Lasten ikä nyt?
- Milloin aloitettu lapsen vuoroasuminen?
- Sisaruksia?
- Kenen luona lapsi on kirjoilla ja miksi?
- Miksi olette valinneet lapselle vuoroasumisen?

Miten vanhemmat ovat jakaneet vuoroasumisen

- Miten aloitettu vuoroasuminen
- Asumisvälit vanhempien luona
- Kokeeko vanhempi, että paras asumisvälivaihtoehto
- Lapsen toivomukset ja osallisuus
 - onko saanut vaikuttaa asumisjärjestelyihin?
 - saavatko/saivatko vaikuttaa vaihtoväliin

Miten vuoroasuminen sujuu

- Siirtymiset
 - Miten vaihdot tapahtuvat?
 - Mitä lapsi ottaa mukaan?
- Lasten sopeutuminen
 - Miten lapsi on reagoinut vuoroasumiseen?
 - Miten vuoroasuminen sopii lapselle vanhempien näkökulmasta?
 - Yhteistyö ja kommunikaatio
 - Miten yhteistyö sujuu?
 - Millä tavalla kommunikoitte?
 - Miten kommunikointi sujuu?
 - Kuinka paljon kerrotte lapsen tekemisistä, kun lapsi toisen vanhemman luona?
 - Miten informoitte lapsen menoista toiselle vanhemmalle?
 - Talous
 - Miten olette jakaneet raha-asiat?

- Kuinka hyvin pystytte puhumaan raha-asioista?

Mitä hyviä puolia löytyy alle kouluikäisten lasten vuoroasumisesta

- Vanhempien näkökulmasta
- Lasten näkökulmasta / Lasta ajatellen

Mitä huonoja puolia löytyy alle kouluikäisten lasten vuoroasumisesta

- Vanhempien näkökulmasta
- Vanhempien ajatus lasten näkökulmasta

Millaista tukea olet vanhempana saanut varhaiskasvatuksesta/päiväkodista vuoroasumiseen liittyen?

- Vanhempien tukeminen ero tilanteessa/vuoroasumisen aloittamisessa?
 - Asumisjärjestelyihin?
 - Erovanhemmuuteen?
 - Lapsen hyvinvointiin?
 - VaSu
 - Moniammatillista yhteistyötä?
- Onko neuvottu mistä voi hakea apua ongelmatilanteessa?
 - Onko varhaiskasvatuksen opettaja ollut yhteydessä muihin tahoihin tukeakseen teitä?

Bilaga 3 Informationsbrev

Välkommen med, och delta i en studie om föräldrars upplevelser och tankar om barns växelvisa boende bland barn under skolåldern

Jag heter Henrietta French-Buddas och studerar till socionom på yrkeshögskolan Arcada i Helsingfors. I samarbete med Barnavårdsföreningen i Finland r.f. skriver jag mitt slutarbete om barns växelvisa boende (boende där barnet bor lika mycket med båda föräldrarna efter separation). Syftet med min forskning är att studera föräldrars tankar och upplevelser om det växelvisa boendet bland barn under skolåldern. Insamlandet av mitt material sker genom individuella temaintervjuer i november-december 2019. Intervjuerna kommer att bandas in och transkriberas och sparas på en plats som bara forskaren har tillgång till. Efter slutförd forskning kommer materialet att förstöras. Deltagandet i forskningen är frivilligt och deltagaren får avbryta sitt deltagande i vilket skede som helst. Ta gärna kontakt genom privatmeddelande om du vill delta i forskningen eller skriv en kommentar så är jag i kontakt med dig.

Med vänliga hälsningar,
Henrietta French-Buddas

Vid frågor:

Forskare: Henrietta French-Buddas

E-post: xxxx

Lärare: Ingmar Sigfrids

E-post: xxxx

Bilaga 4 Tutkimustiedote

Tervetuloa mukaan tutkimukseen, jossa tutkitaan alle kouluikäisten lasten vanhempien kokemukset ja ajatukset vuoroasumisesta

Olen Henrietta French-Buddas ja opiskelen sosionomiksi korkeakoulu Arcadassa, Helsingissä. Yhteistyössä Barnavårdsföreningen i Finland r.f. kanssa kirjoitan lopputyöni lasten vuoroasumisesta (kun lapset asuvat molempien vanhempien kanssa melkein yhtä paljon eron jälkeen). Opinnäytetyössäni tutkin vanhempien ajatukset ja kokemukset alle kouluikäisten lasten vuoroasumisesta. Tutkimusaineiston keruu tapahtuu teemahaastattelulla. Haastattelujen ajankohta on marraskuu-joulukuu 2019. Haastattelut nauhoitetaan ja litteroidaan. Aineisto on vain tutkijan käytössä. Tutkimustyön päätyttyä aineisto hävitetään. Osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista ja osallistujalla on oikeus vetäytyä tutkimuksesta missä vaiheessa tahansa. Ota mielellään yhteyttä yksityisviestillä, jos haluat osallistua tutkimukseen tai kirjoita kommentti niin otan sinuun yhteyttä.

Ystävällisin terveisin,
Henrietta French-Buddas

Jos syntyy kysymyksiä:

Tutkija: Henrietta French-Buddas
Sähköposti: xxxxx

Lehtori: Ingmar Sigfrids
Sähköposti: xxxxx

Bilaga 5 Informerat samtycke / Suostumus tutkimukseen

Forskning om växelvist boende/Tutkimus vuoroasumisesta

Jag har läst igenom studiens syfte och innehåll samt användning av insamlade data. Jag ger mitt samtycke till att delta i studien enligt instruktionerna, bl.a. till att intervjun bandas in. Jag kan vid behov avbryta mitt deltagande av studien i vilket skede som helst. Ifall studien avbryts ger jag mitt samtycke att använda den data som redan samlats in. All insamlade data kommer endast att användas för slutarbetet och ingen deltagare kommer att kännas igen. Detta avtal är gjort i två kopior, ett för informanten och ett för skribenten.

Olen perehtynyt tämän tutkimuksen tarkoitukseen ja sisältöön, kerättävän tutkimusaineiston käyttöön. Suostun osallistumaan tutkimukseen annettujen ohjeiden mukaisesti mm. haastattelun nauhoittamiseen. Voin halutessani peruuttaa tai keskeyttää osallistumiseni tutkimukseen missä vaiheessa tahansa. Jos keskeytän osallistumiseni, kaikki jo kerätty aineistoa, voidaan käyttää tutkimuksessa. Kerättyä aineistoa tullaan käyttämään ainoastaan lopputyössä, jossa yksittäistä tutkittavaa ei voi tunnistaa. Tämä sopimus tehdään kahtena kappaleena, yksi tutkittavalle ja yksi tutkijalle.

Ort och datum /Paikka ja aika

Informantens underskrift/Tutkittavan allekirjoitus

Ord och datum/Paikka ja aika

Forskarens underskrift/Tutkijan allekirjoitus